

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Värdmoderskapsprocessen genom medias ögon

En kvalitativ studie om medias framställning av tilltänkta föräldrars väg till barn genom värdmödraskap

Ajaydip Sidhu & Melissa Yang

Kandidatuppsats SOPA 63
Aktuell termin HT 2018
Handledare: Yvonne Johansson

Abstract

Authors: Ajaydip Sidhu & Melissa Yang

Title: The surrogacy-process through media

- A qualitative study that examine how media presents the intended parents path to a child through the surrogacy process [Translated title]

Supervisor: Yvonne Johansson

Assessor: Mikael Sandgren

The aim of this study was to examine how media in Sweden presents the surrogacy process with the purpose of enhancing knowledge of what ideals and challenges are framed through the intended parents perspective. The empirical material of this study consist of 19 articles that depict the intended parents stories of having been through the surrogacy process, which have been collected from different Swedish newspapers. The analysis is based on a qualitative content analysis with a conventional approach, social constructivism and terms of power has been applied as theoretical approaches and supplemented the analysis. The study shows that medias representation of the surrogacy process contains several aspects that appear to be essential and important for the process. Particularly prevalent are the representation of challenges when the intended parents meet the Swedish healthcare, but also other authorities and especially the agencies that manages the surrogacy process. Economical and legal aspects are also portrayed in a similar manner. A slight focus in fewer articles is also given to the surrogacy mother and her family to highlight and represent their perspective. The conclusion of the analysis is that media constructs and frames primarily the parts of the process that the parents have experienced as significant, partly what has been important and tough practically but also emotionally. For example having to pay larger amounts than expected from the start and having to go trough the process while living with the thought that something might go wrong.

Keywords: surrogate mother, intended parents, media, social constructivism and power

Sammanfattning

Författare: Ajaydip Sidhu & Melissa Yang

Titel: Vårdmoderskapsprocessen genom medias ögon

- En kvalitativ studie om medias framställning av tilltänkta föräldrars väg till barn genom vårdmoderskap

Handledare: Yvonne Johansson

Examinator: Mikael Sandgren

Syftet med studien är att undersöka hur vårdmoderskapsprocessen framställs i media för att få en ökad förståelse för vilka ideal och utmaningar som konstrueras i relation till de tilltänkta föräldrarnas perspektiv. 19 artiklar från olika dagspress tidningar utgör studiens empiri och handlar om de tilltänkta föräldrarnas beskrivningar av hur det är ett genomgå vårdmoderskaps- processen. Artiklarna bearbetades utifrån kvalitativ innehållsanalys med en konventionell ansats och analyserades utifrån socialkonstruktivism och maktbegrepp. Resultatet av analysen visar på att media framställer ett flertal aspekter som framstår vara centrala och betydelsefulla för vårdmoderskapsprocessen. Media framställer framför allt utmaningar som föräldrarna har behövt ta sig igenom, särskilt förekommande är utmaningarna vid mötet med andra aktörer som sjukvården i Sverige samt flera andra myndigheter och inte minst agenturen som hanterar vårdmödrskapet. Ekonomiska och juridiska aspekter tas även upp i en likartad omfattning. Vårdmodern och hennes familj åskådliggörs mer omfattande i ett fåtal artiklar. Slutsatserna är att media i sin makthavande roll förmedlar de föreställningar kring vårdmoderskapsprocessen som har varit särskilt utmärkande för de tilltänkta föräldrarna.

Nyckelord: vårdmoder, tilltänkta föräldrar, media, socialkonstruktivism och makt

Förord

Vi vill tacka vår handledare Yvonne Johansson för den vägledning vi har fått under arbetets gång, från början till slut, att sätta av tid och ge oss råd trots julledigheten.

Ajaydip Sidhu & Melissa Yang

Helsingborg, januari 2019

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Problemformulering	1
1.2 Syfte	3
1.3 Frågeställningar	3
1.4 Uppdelning av arbetet	4
2. Bakgrund	4
2.1 Värmdödraskap	4
2.2 Aktuell lagstiftning i Sverige	6
2.3 Socialstyrelsen	7
2.4 Medier	7
3. Orientering av kunskapsläget	8
3.1 Värmdödraskap	8
3.2 Socialt arbete, lagstiftning och värmdödraskap	9
3.3 Tilltänkta föräldrar	10
3.4 Medias konstruktion	12
4. Metod	13
4.1 Val av metod	14
4.2 Metodens förtjänster och begränsningar	16
4.3 Metodens tillförlitlighet	17
4.4 Urval av empiriska objekt	19
4.6 Tillvägagångssätt och urval	21
4.6 Förförståelse	22
4.7 Bearbetning och analys	23
4.8 Etiska överväganden	25
5. Teori	26
5.1 Makt och de tre dimensionerna	26
5.2 Makt/kunskap	28
5.3 Sammanfattning	30
6. Analys och resultat	30
6.1 Tilltänkta föräldrar i förhållande till andra aktörer	31
6.2 Juridiska och ekonomiska aspekter	36
6.3 Tilltänkta föräldrar, värmdömodern och barnet	42
7. Avslutande diskussion	48
Referenslista	51
Bilaga 1: Artiklar	55

1. Inledning

Intresset för vårt ämne; värdmödraskap har tillkommit då vi båda sedan utbildningens start haft ett intresse för socialt arbete som behandlar området gällande barn och skeenden kring diverse processer som berör barn och familjer. När Uppdrag granskning sände sitt program om samhällsproblemet som berör värdmödraskap kände vi i första hand att det är oerhört aktuellt samt intressant utifrån att vi har relativt lite kunskap om något som berör många människor i samhället. Vi upplevde att ämnet debatterades flitigt inom den politiska arenan samt att det existerar stora skillnader mellan olika länder i världen men kände samtidigt att de inblandade aktörernas berättelser saknades i viss mån. Hur ter sig egentligen skildringen av processen i svensk media? Kännetecknas den av ångest och oro eller är den problemfri och präglas av en genomgående eufori? Vi anser att svensk media utgörs av ett brett nätverk som når ut till en bred publik runt om i landet, och därför är det intressant att undersöka.

1.1 Problemformulering

Att få barn är en längtan och självklarhet för många människor som är sammanboende eller gifta i dagens samhälle. För 73 miljoner par i världen är vägen till att få ett barn svår och omfattas av oerhörda motgångar (Orr et al. 2017, s. 2206-2207). Cirka 10-15% procent av par som är sambo eller gifta i Sverige är ofrivilligt barnlösa, det vill säga att paren har försökt få barn under ett års tid utan resultat. De främsta bakomliggande faktorerna till ofrivillig barnlöshet är medicinska, sociala, psykologiska samt ekonomiska (SMER 2013, s. 39). Vid ofrivillig barnlöshet finns det andra alternativ till att försöka få barn, bland annat genom adoption och värdmoderskap (SMER 2013, s. 41-46).

I Sverige har antalet adoptioner minskat drastiskt under det senaste decenniet, fram till augusti 2018 har det kommit 98 adoptivbarn till Sverige (Berger Hopf, 2018). Samtidigt som adoptionerna minskar ökar antalet barn som föds via värdmoderskap, år 2017 hade cirka 100 barn föds genom värdmoderskap och år 2018 förväntas antalet nästintill fördubblas (ibid.). Att samkönade par samt ensamstående män och kvinnor börjar träda fram allt mer och beskriver

svårigheterna av att skaffa barn genom adoption och istället väljer andra alternativ är en orsak till att värdmödraskapet är förekommande i större utsträckning än tidigare (Arvidsson, Johnsdotter & Essén 2015, s. 5).

Ofrivillig barnlöshet kan ses som en välfärdsfråga på grund av att det ofta förknippas med sociala och psykologiska problem (Jönsson 2003, s. 13). På grund av ökningen gällande barn som föds genom värdmoderskap i Sverige, kommer det sannolikt ske en förändring på en samhällslig nivå med utgångspunkt i att trender och normer kring barnafödelse kommer att förändras från mer traditionella till moderna. Kunskapen kring värdmödraskapet behöver fördjupas ytterligare, bland annat för att förtydliga hur den osäkra processen ser ut för de tilltänkta föräldrarna och hur processen beskrivs i media. Resan för att få ett eget barn genom värdmödraskap är i många fall lång, paren har sedan tidigare ofta erfarenhet av att genomgå IVF (in vitro-fertilisering) samt försök till adoption och ser sedan den sista utvägen i värdmödraskap.

Tilltänkta föräldrar utsätts dessutom för en rättsosäkerhet i form av att de avtal som är framställda om föräldraskapet utomlands inte gäller i Sverige, exempelvis måste vårdnaden fastläs på nytt i Sverige trots att landet där barnet har blivit fött juridiskt konstaterar att de tilltänkta föräldrarna är juridiska föräldrar (Bratt Lejring, 2017). Rättsosäkerheten beskrivs vidare i studiens avsnitt om aktuell lagstiftning i Sverige (se kapitel 2.2). De tilltänkta föräldrarna berörs även av en mängd olika processer som exempelvis kontakt med agentur, sjukvård i ett främmande land samt värdmodern (ibid.). Parallellt behöver de handskas med många olika känslor, stigma och ekonomisk utsatthet (Bratt Lejring, 2017). Som vi ser det är det bara en tidsfråga innan socialarbetare kommer i kontakt med föräldrar och barn som har genomgått värdmödraskapsprocessen och på grund av den snäva forskningen att ta stöd av, är det av särskild betydelse att området får mer uppmärksamhet.

Värdmoderskap har börjat framträda allt mer inom massmedier i Sverige under de senaste åren. Värdmoderskap är ett fenomen som diskuteras öppet och utbredd inom diverse forum,

sociala medier samt artiklar på nätet. Särskilt framträdande är nyhetsartiklar i Svenska dagstidningar som skriver om de tilltänkta föräldrarnas erfarenheter och upplevelser av att ha genomgått värmoderskapsprocessen. Media har under de senaste årtionden börjat göra en allt större inverkan på människors vardagliga liv, och inte bara på ett individuellt plan utan media har skapat sig ett inflytande över samhället som ett kollektiv (Nišić & Plavšić 2017, s. 73-74). Massmedia är inte bara nyheter och information, det är heller inte bara underhållning och utbildningsverktyg utan de är allt det här och ännu mer (ibid.). Media är ett instrument för social kontroll av människor, grupper, institutioner och länder (Nišić & Plavšić 2017, s. 74).

Allt fler människor får sina berättelser framställda och värmoderskapet är något som berör många människor på oerhört många platser runt om i världen. Samtidigt tar samhället del av massmedier vardagligen, dagstidningarnas framställning av värmoderskapsprocessen utgör en inflytelserik faktor till de föreställningar som skapas kring fenomenet. Att få skapa en familj är en naturlig del av samhällslivet och olika varianter av familjebildningar blir allt vanligare, sociala myndigheter har ett särskilt intresse för familjebildningar som kännetecknas av svårigheter eller adoption, vilket leder till att föreställningar som presenteras i massmedia om nya varianter av familjebildningar såsom värmoderskapsprocessen blir aktuella att undersöka.

1.2 Syfte

Syftet med studien är att undersöka hur värmoderskapsprocessen framställs i media för att få en ökad förståelse för vilka ideal och utmaningar som konstrueras i relation till medias framställning av de tilltänkta föräldrarnas perspektiv.

1.3 Frågeställningar

- Vilka faktorer framställs som centrala i medias framställning av värmoderskapsprocessen?
- Vilka ideal är det som framstår i media angående värmoderskapsprocessen som tilltänkta föräldrar genomgår?

- Vilka utmaningar är det som framstår i media angående värmoderskapsprocessen som tilltänkta föräldrar genomgår?

1.4 Uppdelning av arbetet

Då vi bor på olika orter så har vi valt att skriva tillsammans i Helsingborg. Vi båda har varit delaktiga i uppsatsens alla delar, aktiva under hela processen och utvecklat samtliga delar. Alla olika delar i uppsatsen är bearbetade av oss båda även om de har varit uppdelade till en viss mån inom de olika huvudrubrikerna. Vi valde även att bearbeta varandras textstycken för att få en enhetlig text. Vi läste, analyserade och kodade artiklarna var för sig för att sedan sammanställa tillsammans vad vi fick fram vid bearbetningen. En av oss har haft hand om att se till att referenshanteringen är i enhetlighet med Råd och anvisningar medan den andra har korrekturläst arbetet. Vi delade även upp arbetet angående framsida, förord, abstract, innehållsförteckning därefter har vi återigen bearbetat varandras delar. Arbetsfördelningen har på så sätt varit jämn.

2. Bakgrund

I detta kapitel presenterar vi tre huvudsakliga teman; i 2.1 en skildring av värmoderskapet, den aktuella lagstiftningen angående ämnet i 2.2, samt i den sista delen 2.3 socialstyrelsens perspektiv på ämnet. Att illustrera dessa tre tema är för övrigt på grund av att de är betydelsefulla utifrån studiens syfte, de bedöms vara relevanta till nutid, samt att en viss förförståelse av temat underlättar för att läsaren naturligt skapar sig en förståelse av sammanhanget som presenteras.

2.1 Värmoderskap

Värmoderskap även kallat surrogatmoderskap innebär att en kvinna erbjuder sig att bli gravid med avsikten att efter barnets födsel lämna över barnet till tilltänkta föräldrar. I många fall används de tilltänkta föräldrarnas könsceller till befruktningen men det är även möjligt att använda donerade spermier eller ägg som inte har någon genetisk koppling (SMER 2013, s.

154). Det finns två sorter av värdmoderskap; altruistiskt då det inte utgår ekonomisk ersättning och kommersiellt värdmödraskap, då det utöver graviditetsrelaterade kostnader utgår ekonomisk ersättning till värdmodern (ibid.). Då det inte är tillåtet att utföra värdmoderskapsprocessen i Sverige genomgår parterna det utomlands, alternativt att parterna utför en så kallad heminsemination vilket inte är otillåtet i Sverige (Berg Hulthén & Nordqvist, 2017). Ett flertal länder har överenskommelser gällande värdmödraskapsprocessen så att de tilltänkta föräldrarna kan registreras juridiskt som föräldrar vilket förhindrar att värdmodern automatiskt blir juridisk förälder till barnet, överenskommelsen är inte olaglig i Sverige, dock är den juridiskt osäker (ibid.).

Vi har valt att använda oss av termerna värdmoder, värdmoderskap och värdmödraskap istället för surrogatmoder då vi anser att värdmoderskap är ett tidsenligt ord utifrån hur samhället har utvecklats och där det befinner sig idag, samt att termen förekommer i allt bredare utsträckning inom diverse arenor, exempelvis motion 2016/17:1506 och 2017/18:4123 inom riksdagen där ämnet benämns med termen värdmödraskap. Eftersom värdmoderskap blir allt vanligare i samhället är det även av vikt att använda sig av det förnyade ordet då surrogatmoderskap kan medföra stigmatisering och negativa aspekter.

Värdmoderskap har ur ett historiskt perspektiv genomgått betydande förändringar, inte minst sedan 80-talet som är den period där värdmödraskapet framträdde (Arvidsson, Johnsdotter & Essén 2015, s. 1-2). Flera länder har under de senaste årtionden genomgått förändringar inom arenan av värdmödraskap och har under perioden presenterat sig som *surrogacy destinations*, de framträdande länderna är bland annat USA, Storbritannien och Indien fram till 2016 m.fl. (Field 2014, s. 1159). Därtill är det även flera industrialiserade länder som har förbjudit värdmödraskap; Frankrike, Tyskland, Italien men även vissa stater i USA (Arvidsson, Johnsdotter & Essén 2015, s. 1-2). I Sverige är värdmoderskapet inte reglerat inom den svenska lagstiftningen men är i fasan av avhandling på ett statligt plan och står inför en viss förändring inom den kommande tiden (ibid.).

2.2 Aktuell lagstiftning i Sverige

År 2018 sade regeringen nej till att göra värdmoderskap lagligt i Sverige (TT, 2018). Värdmoderskap i benämning av term regleras inte uttryckligen i svensk lag men lagen beskriver att det inte är tillåtet att föra in ett befruktat ägg med donerade könsceller i en kvinnas kropp vilket är en förutsättning inom processen av ett värdmoderskap (SMER 2014, s. 4). I Prop. 2017/18:155 presenterar regeringen en modernisering av regleringen gällande föräldraskap vid assisterad befruktning, som träder i lag 1 januari 2019 och ersätter föräldraskapen 1:8, men styrker också att det inte bör genomföras ändringar i lagen för att underlätta ett arrangemang av värdmoderskap i utlandet. Därmed är situationen nästintill oförändrad för de aktörer som befinner sig inom värdmoderskapets sfär, samtidigt blir de allt fler och uppmärksammade i större utsträckning, inte minst i relation till den svenska hälso- och sjukvården (SOU, 2016:11).

Privata överenskommelser om värdmoderskaps-graviditeter är inte heller förbjudna, dock är det en juridisk utmaning på grund av att det är ett oreglerat område. Det kan därmed bli problematiskt att juridiskt bli förälder och kräva ersättning för värdmoderskapet, samt att det inte finns krav på närståendeadoptioner vilket innebär att värdmodern kan vara tvungen till att behålla barnet (Berg Hulthén & Nordqvist, 2017). Enligt svensk lagstiftning i föräldraskapen så är det kvinnan som föder barnet som blir den juridiska föräldern (SFS 1949:381) vilket innebär att värdmodern blir mamma till det födda barnet oavsett om det finns genetiska band eller inte, därav är värdmoderskaps-överenskommelser osäkra (Berg Hulthén & Nordqvist, 2017).

I NJA 2006 s. 505 avgjordes ett mål angående fastställande av vårdnadshavare för ett barn som tillkommit genom värdmoderskap. I fallet är modern och fadern genetiska föräldrar till barnet som föddes av faderns syster vilket innebär att hon var värdmodern. Fadern fastställdes som vårdnadshavare till barnet medan modern måste genomgå en adoption av barnet för att kunna bli vårdnadshavare trots det genetiska bandet. Fadern ångrade dock sig senare och tog tillbaka samtycket om att modern skulle få adoptera barnet vilket ledde till att modern

juridiskt sätt inte är vårdnadshavare till barnet. Högsta domstolen fastställde hovrättens dom och motiverade att värdmödraskap inte är tillåtet i svensk rätt och att kvinnan som fött barnet är juridisk moder då högsta domstolen utgår från moderskapspresumtionen (NJA 2006 s. 505). I ytterligare ett fall från 2018 nekades tilltänkta modern att bli vårdnadshavare och värdmodern blev juridisk vårdnadshavare till barnet trots att hon aldrig befunnit sig i Sverige, återigen utgick hovrätten från moderskapspresumtionen och tingsrätten betonade dessutom att det inte är domstolens sak att vidga utrymmet för lagstiftningen (Svea hovrätt, T 5424-17).

2.3 Socialstyrelsen

Socialstyrelsen har skrivit ett yttrande till betänkandet "Olika vägar till föräldraskap" SOU 2016:11. I yttrandet svarar Socialstyrelsen på betänkandet angående värdmödraskap i Sverige, de menar att värdmödraskap inte ska tillåtas då det finns brister i kunskapsunderlaget som utredningen baseras på (Socialstyrelsen 2016, s. 4-5). Dock betonar Socialstyrelsen vikten av att följa upp och analysera kunskapsutveckling samt forskning inom området, särskilt utifrån ett barnperspektiv (ibid.).

2.4 Medier

Engström, Enbom och Lindgren (2012, s. 7) beskriver att ett interaktivt medielandskap har ändrat mediernas villkor, vilket leder till att det idag är lättare att problematisera och kritisera journalistikens beskrivningar av olika händelser, företeelser och samhällsfrågor. En stor fråga för medieforskningen och mediedebatten har handlat om vem eller vilka som har makt över innehållet i bland annat tidningar samt nyhetssajter (ibid.). En del menar att det beror på makt och inflytande utifrån olika grupper, då media kan ses som en institution. Vidare är en vanlig metafor att medierna är en arena för olika samhällsaktörers medverkan i ett offentligt samtal kring vårt samhälle och omvärld (Engström, Enbom & Lindgren 2012, s. 7). Medierna som aktör och deras makt består i att bestämma vad som ska tas upp och avgöra hur det ska presenteras (ibid.).

3. Orientering av kunskapsläget

I avsnittet 3.1 till 3.3 presenteras forskning med fokus på värdmoderskapsprocessen, vilken forskning som berör värdmodern, socialt arbete kring processen samt tilltänkta föräldrar som genomgår processen. Avsnitt 3.4 presenterar forskning kring medias konstruktion. Avsikten med kapitlet är att visa de olika delarna av forskningen som berör studiens ämne och relevansen för socialt arbete.

Vid sökning på LUB-search framkom det en del forskning kring ämnet tilltänkta föräldrar med fokus på resan till barn genom värdmödraskap främst internationella artiklar som är peer-reviewed. Vi fann ingen svensk forskning av hur media konstruerar och framställer bilden av verkligheten för tilltänkta föräldrar som genomgått värdmoderskapsprocessen. Dock fann vi internationell forskning inom ämnet värdmoderskap kopplat till media. Sökord för värdmoderskapet var *surrogacy parents* med avgränsning till *social work* och *surrogate mother*. Vidare sökte vi på *surrogacy* med avgränsning till *social work* och *intended parents*. Vi utökade avgränsningen för att finna forskning om medias framställning av fenomenet i andra kontexter. Sökord var då *surrogacy* med avgränsning till *social work*, *surrogacy parent*, *surrogate mother*, *media*, *news* och *media construction*. Med sökorden *tilltänkta föräldrar* och *surrogatföräldrar* framkom inga resultat alls i vår sökning på lubsearch. Vi har även hittat en svensk avhandling *det förbjudna mödraskapet* skriven av Kutte Jönsson via sökning på Libris, sökord *surrogatmödraskap* och avgränsning *avhandling*. Vid ytterligare en sökning på Libris med sökord *surrogacy*, hittades ännu en avhandling. *Surrogacy Arrangements and Legal Parenthood* skriven av Jane Stoll.

3.1 Värdmödraskap

En större del av forskningen handlar främst om värdmödrarna i de länder där värdmoderskapsprocessen utförs, främst med fokus på sjukvård, lagstiftning och etik. I många fall undersöks befolkningens attityd till värdmoderskap. Krastev och Mitev (2017, s. 44-48) har bland annat undersökt attityden till värdmoderskap i Bulgarien då de flesta var positiva till

det. Vidare skriver Bagan-Kurluta (2017, s. 193-198) om att värdmoderskap är ett sätt att lösa familjeproblem lyckligt samt att ämnet är mycket diskuterat inom många arenor då det finns etiska-konflikter kring ämnet. Med beaktande till denna angelägenhet av ämnet är det därav vidare relevant att värdmödraskapet problematiseras och skildras i bredare utsträckning samt ger uttryck även för berörda parter.

En annan del av forskningen handlar om den moralfilosofiska aspekten kring värdmödraskapet, Kutte Jönsson beskriver bland annat skälen för värdmödraskap både rörande värdmodern och de tilltänkta föräldrarna exempelvis kan det handla om ekonomiska eller egoistiska skäl för värdmodern och medicinska eller praktiska skäl för de tilltänkta föräldrarna (Jönsson 2003, s. 17-22). Jönsson (2003, s. 229) menar att det krävs en radikal omvärdering av kulturella föreställningar som finns kring värdmödraskapet som social institution.

3.2 Socialt arbete, lagstiftning och värdmödraskap

Arvidsson, Johnsdotter, Emmelin & Essén (2016, s. 86-90) menar att det finns lite forskning kring handläggningen av värdmoderskap i Sverige hos socialarbetare, i studien som är gjord med handläggare beskriver de sig vara rädda för att ingå i ett exploaterat system. De funderade mycket kring själva värdmodern, att hon blev utnyttjad och hade dåliga levnadsförhållanden beroende på vilket land hon kom ifrån. Arvidsson et al. (2016, s. 92-93) skriver även att socialarbetaren har tre parter att ta hänsyn till och socialarbetaren valde att ta barnets perspektiv och rättigheter framför värdmodern och de tilltänkta föräldrarna. Arvidsson et al. visar i sin studie även på att lagstiftningen i de flesta fall är otillräcklig, vilket påverkar det juridiska föräldraskapet och socialarbetarna var överlag mycket osäkra på hur de skulle hantera ärenden som berör värdmoderskap (ibid.).

Stoll (2013, s.114) beskriver att svenska staten inte anser att det krävs någon reglering av värdmoderskapet trots att det är av stor vikt att barnets bästa står i fokus vilket leder till funderingar eftersom de tilltänkta föräldrarna inte granskas innan de skaffar barn genom värdmoderskap. Vidare beskriver Stoll (ibid.) att det inte nödvändigt krävs en granskning av

de tilltänkta föräldrarna då svenska staten förhindrar värdmoderskap och skyddar barnets intresse. Eftersom Sverige saknar lagstiftning kring området kan inte heller föräldraskapet granskas.

3.3 Tilltänkta föräldrar

Jönsson (2003, s. 29) skriver att relationen mellan de tilltänkta föräldrarna och värdmodern är sårbar oavsett vilket motiv som finns då de tilltänkta föräldrarna har stora förväntningar på värdmodern samt så finns det ett stort ansvar på agenturen/förmedlaren då det är viktigt parterna matchar varandra.

Christine Kleinpeter skrev år 2002 artikeln *Surrogacy: the parents story*. Detta var första artikeln inom området med fokus på de tilltänkta föräldrarnas upplevelser och erfarenheter. De tilltänkta föräldrarna som deltog i forskningsstudien genomgick värdmoderskapsprocessen i Kalifornien. Det har även under senare år genomförts studier inom detta område som vi presenterar nedan i avsnittet. Kleinpeter (2002, s. 202) skriver om tilltänkta föräldrarnas val av värdmoderskap, han menar att tilltänkta föräldrar föredrar värdmoderskap framför adoption då föräldrarna har mer kontroll över deras potentiella föräldraskap.

Vidare beskrivs de tilltänkta föräldrarnas upplevelse om värdmoderskapsprocessen, många oroade sig för ekonomiska kostnader, rädsla för att värdmodern skulle få missfall och dålig tillit till värdmodern. De tilltänkta föräldrarnas värsta upplevelser var fertilitetsperioden, bristen på kontroll, ekonomiska kostnader, att missa graviditeten, medicinska hinder, relationen till värdmodern samt att besluta om att använda värdmoderskap (Kleinpeter 2002, s. 208). Kleinpeter (ibid.) skriver vidare om de tilltänkta föräldrarnas bästa upplevelser som är barnet/barnen, förlossningen, relationen till värdmodern och hennes familj samt att få en gåva det vill säga barnet.

Kleinpeter (2002, s. 209) menar att de flesta tilltänkta föräldrarna kände oro över mer än en sak, skulle värdmodern lämna över barnet till dem, att värdmodern inte tog hand om sig själv

och det ofödda barnet samt att värdmodern skulle få missfall. Kleinpeter (2002, s. 214-215) visar också på att det inte endast var de tilltänkta föräldrarna som hade en viss oro inför värdmoderskapsprocessen utan närstående var även oroliga och i vissa fall negativa till processen. Det kunde handla om vilken etnicitet värdmodern hade och att de tilltänkta föräldrarna kanske inte fick barnet när det väl föddes vilket innebär att tilltänkta föräldrar utsätts för flera olika processer som kan uppfattas svåra, exempelvis när närstående är emot värdmoderskapsprocessen och bryter kontakten med de tilltänkta föräldrarna (ibid.).

Känslor som beskrivs i forskning gällande värdmoderskapsprocessen för tilltänkta föräldrarna som är gay-par, är bland annat att det handlar om tur, att processen var underbar men att den var ekonomiskt kostsam och slitsam att genomgå, en annan tilltänkt förälder beskrev att han inte ens tänkte på de längre och har aldrig funderat kring upplevelsen (Blake, Carone, Raffanello, Slutsky, Ehrhardt & Golombok, 2017 s. 866).

Papaligoura, Papadatou och Bellali (2015, s. 110) har genomfört en studie i Grekland där sju kvinnor som är i processen av värdmödraskap har deltagit. Syftet med denna studie var att undersöka och presentera de faktorer som kvinnorna ansåg vara av stor betydelse för hela förloppet - från kontakt med agentur till födseln av barnet. Resultatet visar bland annat att betydelsen av rådgivning inför- och under processen av värdmödraskap är en betydelsefull faktor på grund av att det förekommer en oerhörd rädsla, stress och oro hos den tilltänkta modern (Papaligoura, Papadatou & Bellali 2015, s. 116-117). Övergripande konstaterar studien att värdmödraskapsprocessen uppfattades som en positiv händelse och samtliga deltagare rekommenderade det till föräldrar som inte har andra möjligheter till att få barn (ibid.).

Carone, Baiocco och Lingiard (2017, s. 1871-1877) eftersträvar i sin studie att ge insikt till känslor som rädslan att behöva överge barnet om de går bort och andra upplevelser hos ensamstående män som är under processen eller genomgått den. Studiens resultat illustrerar en gemensam ingång till värdmödraskap hos mer än hälften av de 33 männen som deltog i

studien; en önskan till att föra sina gener vidare. Närmare två tredjedelar av respondenterna uppgav sig vara *mostly satisfied* med sitt beslut av att genomgå processen, medan mindre än tio procent *felt mostly dissatisfied*, främst på grund av de ekonomiska kostnaderna samt på grund av att de saknade en partner att dela känslorna med när försöken misslyckades (Carone, Baiocco & Lingiard 2017, s. 1871-1877).

3.4 Medias konstruktion

Medias konstruktion har blivit undersökt i samband med flera olika ämnen, bland annat främlingsfientlighet och psykisk ohälsa. Vi fann endast ett fåtal vetenskapliga artiklar kopplade till värdmoderskap och medias framställning i artiklar, därav har vi också med forskning kring medias konstruktion. Van den Akker, Fornek, Blyth och Frith (2016, s. 15-27) skriver om värdmoderskap över gränserna och hur media ramar in det. Det framkom att det fanns skillnader mellan olika tidningstyper och hur dessa valde att rama in värdmoderskapet. Det var fokus på fenomenet att köpa ett barn, problematik med det juridiska systemet angående att bli vårdnadshavare till barnet med särskilt fokus på homosexuella föräldrar som ifrågasätts angående reproduktion och föräldraskap (ibid.). Slutsatsen i deras studie är att media framhäver främst stereotyper och välfärd, medicinska aspekter framkom inte i lika stor utsträckning, vilket indikerade på att media selektivt påverkar läsarna (Van den Akker et al. 2016, s. 15-27).

Edelman (1988, s. 46) beskriver att media konstruerar bilden av verkligheten. Medias skildring av nyheter och historier skapar och rekonstruerar sociala problem, kriser, motståndare och ledare med mera, samt att det belyser osäkerheter och hot i samhället (ibid.). Media har även en central roll när det gäller att uppmärksamma fenomen som inte är samstämmiga med politiken eller den allmänna dagordningen (Edelman 1988, s. 47).

Nišić och Plavšić (2017, s. 77-78) har ur ett globalt perspektiv undersökt hur media framställer verkligheten i ett modernt samhälle, de konstaterar i sin rapport att bilden av

verkligheten som skapas och presenteras av medier utgörs av fragment. Bilden är ensidig och tenderar att skildra en motsats av de verkliga problemen samt svårigheterna som människor i samhället har. Nišić och Plavšić (2017, s. 77-78) menar att det är svårt för läsaren att kontrollera om medias framställning är sann. De beskriver att media i en allmän bemärkelse representerar: ”a great tyrannical structure of the global pyramid of power, which creates reality and imposes it”. Läsaren har sällan tillgång till alternativa källor som befinner sig utanför denna tyrann (Nišić & Plavšić 2017, s. 73-74).

Sammanfattningsvis kan vi utifrån forskningen konstatera att värdmoderskapsprocessen är undersökt till en viss begränsning i flertalet andra länder, men dock inte lika undersökt i Sverige eftersom det i stort sett saknas svensk forskning utifrån de tilltänkta föräldrarnas perspektiv. Det är till största del fokus på värdmodern, etiska aspekter, attityder, lagstiftningen kring värdmoderskapsprocessen och hur socialarbetare hanterar värdmoderskapet när de kommer i kontakt med det. Vidare är även medias konstruktion undersökt till viss mån. Vi har därför valt att positionera oss i området kring tilltänkta föräldrar och undersöka medias framställning av deras beskrivningar och erfarenheter kring värdmoderskapsprocessen.

4. Metod

I följande avsnitt, 4.1, avhandlas först valet av metod, varför den kvalitativa ansatsen är lämplig samt vilken analysmodell som tillämpats i studien. Sedan, i 4.2, redogörs metodens förtjänster och begränsningar. Sedan i det tredje avsnittet, 4.3, presenteras tillförlitligheten i studien som omfattas av fyra centrala faktorer, hur urvalet av artiklar har genomförts i 4.4 och tillvägagångssättet för vårt urval i 4.5. De tre sista avsnitten i metoden inleds med beskrivning av förförståelse i 4.6, och en redogörelse för studiens analys och bearbetning i 4.7, där ingående förklaringar till analysens moment beskrivs. Slutligen ges en redogörelse i 4.8 för de etiska överväganden som har bedömts vara relevanta till studien och hur de har tagits i beaktande vid arbetet med empirin.

4.1 Val av metod

Att utgå från en kvalitativ forskningsmetod är lämpligt för att studien har till syfte att undersöka hur ideal och utmaningar konstrueras snarare än att mäta eller undersöka utsträckningen av värmoderskapet. Vidare är ansatsen i en kvalitativ metod induktiv, tolkande samt fokuserar på ord vid insamlingen av empirin (Bryman 2018, s. 454-458). Även Bryman (2018, s. 454-455) menar att den kvalitativa metoden har en kunskapsteoretisk ståndpunkt som omfattas av ett tolkande synsätt med fokus att skapa en förståelse av den sociala verkligheten.

Socialkonstruktivism som utgångspunkt är central och genomgående i studien, såväl som i frågeställningar, syfte och metod. Socialkonstruktivismen har sin grund i faktumet att kunskapen som människan besitter aldrig är oberoende av det sociala sammanhang som människan ingår i (Wennerberg 2010, s. 19). Vi har valt att undersöka värmoderskapsprocessen i media utifrån aspekterna *hur*, *vad* och *varför*. Det innebär att vi tittar på *hur* processen framställs i artiklarna, *vad* det är som framställs samt *varför* just det framställs. Det är möjligt genom följande socialkonstruktivistiska utgångspunkt:

The task is to preserve the substantive realities of lived experience without sacrificing the important gains that have been made in understanding their representational practices (Gubrium & Holstein 1997, s. 113).

Det innebär att det skrivna innehållet i artiklarna undersöks men även hur media framställer innehållet och konstruktionen av det. Som vetenskapsteoretisk grund till socialkonstruktivism använder vi Holstein och Gubriums (2008, s. 375-376) modell för en konstruktivistisk undersökning, de beskriver förutsättningarna för att tillämpa analysverktyget enligt följande: “analytic focus is not so much on the dynamics within social realities as it is on the construction of social realities in the first place”. Det centrala i analysen innefattar två parallella aspekter av *hur* något har konstruerats och *vad* det är som har konstruerats.

Termen *analyt brackets* är den benämning som Holstein och Gubrium har givit analysmetoden, och innebär i praktiken en kombination genom att forskaren växelvis studerar och analyserar materialet ur de båda aspekterna (Holstein & Gubrium 2008, s. 391). Citatet nedan visar på hur modellen lämpar sig till vårt syfte och våra frågeställningar, det vill säga att vi analyserar framställningen av *hur* och *vad* i artiklarna. Vi söker inte en obestridlig förklaring till vad som innefattar värdmoderskapsprocessen utan vi vill undersöka och skapa en förståelse för medias framställning av *the social world* som är värdmoderskapsprocessen.

Although this may not appeal to researchers seeking definitive descriptions of social settings or causal explanations, it does provide the basis for documenting and understanding social worlds and structures that operate in circumstances continually under construction. (Holstein & Gubrium 2008, s. 392).

Bryman (2018, s. 58) menar att den vetenskapsteoretiska utgångspunkten konstruktivism innebär att sociala händelser och kategorier inte endast skapas genom socialt samspel utan det är något som ständigt förändras, i likställighet till värdmoderskap som också har setts förändrats och diskuterats under de senaste åren, inte minst ur politiska och samhällsliga aspekter. I denna studie ses artiklarna ur perspektivet av att de skildrar olika aspekter och olika kunskaper eller erfarenheter om värdmoderskapsprocessen. Wennerberg (2010, s. 30) menar att socialkonstruktivism som kunskapsteori undersöker hur kunskapen har uppstått eller producerats istället för att fokusera på om kunskapen är sann.

Vidare finns det många valmöjligheter till avgränsning av analysmetoder. Innehållsanalys är en allmänt förekommande kvalitativ forskningsteknik, vars syfte är att tolka betydelsen av innehåll i data (Hsieh & Shannon 2005, s. 1277-1278). Hsieh och Shannon (ibid.) illustrerar den kvalitativa innehållsanalysens särdrag enligt följande: “[...] qualitative content analysis focuses on the characteristics of language as communication with attention to the content or contextual meaning of the text”. Målet med analysmetoden är att vi kan skapa en förståelse om innehållet i artiklarna och hur innehållet framställs.

Inom innehållsanalysen beskrivs tre distinkta tillvägagångssätt, det första är en konventionell innehållsanalys vars ändamål är att beskriva ett särskilt fenomen som fördelaktigast inte har utforskats i en omfattande utsträckning sedan tidigare (Hsieh & Shannon 2005, s. 1278). Det andra är en “directed” innehållsanalys som omfattas av att materialet bearbetas med en deduktiv ansats, samt den tredje som är summativ innehållsanalys och innefattar ett arbete med identifiering och kvantifiering av ord i materialet för att skapa en mer specifik förståelse av kontexten. Vi har valt att använda den konventionella innehållsanalysen med socialkonstruktivism och makt som vetenskapsteoretiska utgångspunkter för att analysera materialet då det stämmer överens med studiens syfte.

4.2 Metodens förtjänster och begränsningar

En förtjänst med den kvalitativa innehållsanalysen är att fokusera på hur något skrivs eller sägs samt tolka meningar utifrån textens innehåll (Hsieh & Shannon 2005, s. 1277). Även Bryman (2018, s. 824) beskriver kvalitativ innehållsanalys och förklarar att det är fokus på konstruktion av mening i texter samt att det är viktigt att förstå det i dess sammanhang där något analyseras. Det är en fördel för studien då det fungerar väl till syfte och frågeställningar samt valet av empiri, till skillnad från en summativ analys som räknar ord i textens innehåll. Ytterligare en förtjänst av metodvalet är på grund av att kunskapen om ämnet till viss del är begränsad i tidigare forskning och det är då relevant att använda sig av innehållsanalysen eftersom tillvägagångssättet genererar kunskap samt förståelse för nya företeelser ur ett rikt empiri (Hsieh & Shannon 2005, s. 1277). Metoden kan därför ses som en förtjänst och lämpar sig för studien eftersom forskningen inom området är begränsad, dessutom ger analysmetoden möjlighet till att framställa direkta beskrivningar av empirin.

Ovissheten i metoden kan således relateras till kategoriseringen och tematiseringen som genomförts i studien. Det kan vara en risk att arbetet med empirin utifrån metoden innebär att artiklarnas helhet blir mindre uppmärksammas, vilket eventuellt leder till avsaknad av ett perspektiv som kunde tillfört en övrig dimension. Vi har begränsat oss i första hand till de

framställningar som är särskilt framträdande i flera artiklar, att belysa ytterligare framställningar är intressant men innebär samtidigt ett mycket mer omfattande arbete.

En annan begränsning är även att det är svårt att fånga upp skillnader över tid eller mellan material eftersom det inte framträder i kodningsschemat då det tenderar att vinkla uppmärksamheten och texten får "inte tala" (Kohl & Boréus 2012, s. 80). Dock är denna begränsning inte lika omfattande för oss då vi har valt att genomföra en öppen kodning av empirin. Vidare är en begränsning angående metodvalet och den vetenskapsteoretiska utgångspunkten i socialkonstruktivismen att sanningen alltid är beroende av kontexten. Wennerberg (2010, s. 30) beskriver att vanligtvis så ställs frågan om kunskapen stämmer överens med verkligheten men det gäller inte inom socialkonstruktivism, vilket vi var medvetna om. Att vår läsning och tolkning av empirin har påverkats av kön, etnicitet, ålder samt klass.

4.3 Metodens tillförlitlighet

Bryman (2018, s. 467-468) skriver att tillförlitligheten i kvalitativa studier består av fyra faktorer, trovärdighet som motsvarar intern validitet, överförbarhet som motsvarar extern validitet och en möjlighet att styrka samt konfirmera som motsvarar objektiviteten.

Bryman (ibid.) beskriver *trovärdigheten* grundar sig i att det finns mer än en beskrivning av den sociala verkligheten och för att skapa trovärdighet i resultatet ska forskningen ha följt regelverk samt ska resultaten rapporteras till personerna som har studerats för att dessa ska bekräfta att forskaren har uppfattat verkligheten på rätt sätt. Vi har försökt att uppnå trovärdighet genom att följa Lunds Universitets regler kring uppsatsskrivande som benämns i Råd och anvisningar för uppsatsarbete (Socialhögskolan vid Lunds Universitet, 2018). Vi har dessutom förhållit oss till etiska riktlinjer som finns inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning (Vetenskapsrådet, 2002). Vi hade dock inte möjlighet till att få bekräftat att vi har uppfattat verkligheten på rätt sätt då vi har valt och använda oss av artiklar i studien.

Bryman (2018, s. 75) menar att *överförbarheten* förklaras i relation till att kvalitativa studier omfattas av ett intensivt inhämtande av kunskap av en liten grupp individer som har vissa gemensamma egenskaper, då metoden är fokuserad på djup snarare än bredd. Fokus ligger på det kontextuella unika och betydelsen av aspekten i den sociala verkligheten som studeras samt om resultaten kan tillämpas i andra kontexter.

Vidare betonar Bryman (Bryman 2018, s. 75.) termen *thick descriptions* som innebär att en utförlig redogörelse för studiens tillvägagångssätt är av betydelse för att göra en bedömning angående överförbarheten av studiens resultat till en annan miljö. Det var dock svårt att uppnå kriteriet helt och hållet även om vi har presenterat en utförlig redogörelse för studiens urval och kontextbeskrivning. Urvalet är artiklar som är skrivna av diverse journalister och skribenter i tidningar. Artiklarna handlar till största del om de tilltänkta föräldrarnas resonemang och erfarenheter kring värdmödraskapsprocessen. De resonemang och erfarenheter som studien undersöker är skrivna i artiklar av skribenter som återberättar de tilltänkta föräldrarnas process genom att i texten framställa dels citat från de tilltänkta föräldrarna men även genom sammanfattande avsnitt som skribenten har tolkat vid dialog med de tilltänkta föräldrarna.

Resultatet är relativt svårt att överföra till en annan kontext, förslagsvis är en annan kontext ett annat land, och de resonemang och erfarenheter som de tilltänkta föräldrarna skildrar i ett annat land kan ha inspirerats av specifika skildringar som ter sig olikartat i relation till Sverige. Det går att spekulera angående att i länder där lagstiftningen stödjer värdmödraskapet kan processen te sig smidigare för inblandade aktörer, alternativt svårare, därav kan erfarenheter och resonemang från de tilltänkta föräldrarna haft en påverkan från faktorer likt denna och vara frånskilda utifrån land. Till exempel behöver de tilltänkta föräldrarna som är bosatta i ett land med lagstiftning som stödjer ett värdmödraskap inte genomgå en process som överensstämmer med den svenska lagstiftningen, därmed ter sig en del moment annorlunda. Det är rimligt att uppskatta viss påverkan i berättelserna utifrån ovan beskrivet moment, och därav kan erfarenheter och resonemang åtskiljas baserat på kontext.

Bryman (2018, s. 470) beskriver *möjlighet att styrka samt konfirmera*, inga personliga värderingar eller ett teoretiskt synsätt ska påverka utförandet eller slutsatserna av studien och det ska finnas en insikt om att det inte går att uppnå fullständig objektivitet i samhällsliga studier. Eftersom vi var medvetna om att våra egna åsikter och valet av teori påverkar studien i viss mån har vi därför valt att beskriva vår förförståelse av ämnet, se 4.6 förförståelse.

Att vi i studien handskas med ett material som har med människors subjektiva uppfattning att göra angående processen kring ett fenomen, samt att det vidare presenteras i artiklar som återges av en annan person som är skribent innebär att det existerar en naturlig svårighet till att människor i annan kontext återger överensstämmande berättelser till de som skildras i denna studie. Vårt intresse är dock att skildra de innehållsliga aspekterna och framställningen som görs, men likväl har vi eftersträvat att reducera den ovan nämnda svårighet genom att ha ett urval från en mängd olika källor som är oberoende av varandra.

4.4 Urval av empiriska objekt

Studien grundar sig i en konstruktivistisk ansats med syftet att undersöka framställningen av vårdmoderskapsprocessen, vi anser det vara relevant att välja artiklar på internet på grund av dess tillgänglighet för allmänheten samt att det utgör ett sammanhang av social karaktär och påverkar samhällets kunskap (Wennerberg 2010, s. 19). Artiklarna avgränsades även utifrån innehållet som bedömdes behandla studiens ämne. Bryman (2018, s. 496-497) beskriver att det målstyrda urvalet görs utifrån målet med studien, att empirin väljs ut på kriterier för att det ska bli möjligt att besvara frågeställningarna samtidigt som det speglar en variation som finns i ursprungsgruppen såsom skillnader i egenskaper samt viktiga aspekter.

Vi valde att utgå från ett målstyrt urval som är ett icke-sannolikhetsbaserat urval eftersom vi vill få svar på våra forskningsfrågor. Vi har därmed gjort ett medvetet val att fokusera på tilltänkta föräldrar som kommer från Sverige då länder har olika lagstiftning angående vårdmödraskap vilket vi anser kan påverka processen som de tilltänkta föräldrarna genomgår. Vi hade dessutom i åtanke gällande urvalet att inte välja artiklar från tidningar som är extremt

riktade det vill säga att journalisterna eller tidningen tar ställning för eller emot värdmödrskapet. Vi identifierade artiklar på nätet som uppenbart tog ställning i ämnet och bestämde oss för att inte ta med dem på grund av att det inte var av intresse för vår studie.

Eftersom att syftet med studien inte är att undersöka den politiska grund som tidningarna och artiklarna baseras på har vi valt att utesluta dem. Studiens intresse är själva framställningen kring värdmoderskapsprocessen med fokus på centrala faktorer, ideal och utmaningar. Om vi hade valt att ta med de få artiklar som var skrivna i starkt politiskt färgade tidningar, hade även den politiska grunden behövts belysas samt diskuteras eftersom framställningarna är starkt påverkade av politiska motiv samt budskap, ett exempel på en sådan artikel är *Michael Binfeldt skaffar bebis med pojkvän* på Nordfront.se. Autenticiteten till artiklarna likt den från Nordfront.se kan även ifrågasättas på grund av att det inte finns några upphovsmän till artiklarna utan endast en hänvisning till Instagram exempelvis (Bryman 2018, s. 667). Vi uppfattar även att de tidningar som vi har valt ut inte skiljer sig märkbart åt politiskt för att det ska påverka studiens resultat.

Vårt urval utgick till en början från 21 artiklar där vi sedan valde bort en artikel på grund av att den efter en extra läsning inte bedömdes vara relevant till studien, vid arbetet med analysen identifierades ytterligare en artikel som inte bedömdes vara lämplig till studiens syfte och frågeställningar. Slutligen ingick totalt 19 artiklar i studien. Vi har valt artiklar från årtalen 2012-2018 då vi anser att det är i nutid och mest relevanta för studien, cirka hälften av artiklarna var från 2017-2018. Artiklarna är skrivna i *Helsingborgs dagblad*, *Svenska dagbladet*, *Dagens nyheter*, *Göteborgsposten*, *Metro*, *SVT*, *Expressen*, *QX*, *Mama*, *MåBra*, *Allers*, *Året runt*, *Hemmets* och *Hemmets journal*. Nio av de par som artiklarna presenterade var heterosexuella, åtta par homosexuella män och två ensamstående män som valt att genomgå värdmödrskapsprocessen.

Studiens empiri utgår från tidningsartiklar, att föra en diskussion av artiklarnas kvalité utifrån bedömningskriterierna autenticitet, trovärdighet, representativitet samt meningsfullhet är

således angeläget (Bryman 2018, s. 657). Tidningsartiklarnas *autenticitet* styrks genom att det finns upphovsmän bakom artiklarna; vardera artikel i studien har en journalist som har skrivit den och därmed kan information inhämtas angående upphovsmännen, dock är det svårt att bedöma om varje upphovsman har den kunskap som är nödvändig (Bryman 2018, s. 667). *Trovärdigheten* är ett kriterium som tas i beaktande men styrks minimalt utifrån att studien har till syfte att presentera tidningarnas framställning (Bryman 2018, s. 667). På grund av att det är tidningar som är oberoende av varandra förekommer olikheter i framställningarna samt eventuella möjliga feltolkningar eller snedvridna bilder av verkligheten (ibid.). Representativiteten är inte av stor vikt i studien eftersom vi har bestämt populationen utifrån vårt urval och materialet är typiskt för sin kategori. Materialet är tydligt och begripligt i studien eftersom det finns ett avsnitt (se kapitel 2) kring värdmoderskapets bakgrund i förhållande till Sverige (Bryman 2018, s. 667).

Ett av de homosexuella paren befinner sig inte i Sverige utan är bosatta i Frankrike. Vi valde att behålla artikeln då Frankrike precis som Sverige har valt att förbjuda värdmödraskap samt att vi bedömde omständigheterna som de tilltänkta föräldrarna befann sig i motsvarade en miljö som kunde relateras till den svenska. Dessutom finns det två par artiklar som handlar om samma tilltänkta föräldrar, dock har vi valt att behålla dessa eftersom det är i olika tidningsskrifter vilket har lett till att berättelserna skildras annorlunda i den ena tidningsskriften jämfört med den andra. Det är inte samma aspekter som belyses i artiklarna utan berättelserna samt beskrivningarna av värdmoderskapsprocessen skiljer sig åt.

4.6 Tillvägagångssätt och urval

Från första början var vår tanke att vi skulle undersöka bloggar för att undersöka de tilltänkta föräldrarnas berättelser, men efter många sökningar på google, föräldrar-sidor på internet, Facebook, internetsidor som stödjer värdmödraskap och olika bloggportaler såsom Nouw och Loppi insåg vi att det inte fanns många bloggar som berörde vårt ämne i studien. Vi fann endast en svensk blogg som kunde användas till studien vilket inte var tillräckligt för att fullfölja studien. I samband med sökningen efter bloggarna fann vi att det fanns många

artiklar som berörde vårt ämne. Därför valde vi att fokusera på att göra urvalet utifrån artiklar som handlar om värdmödraskapsprocessen och istället undersöka medias framställning samt innehållet i artiklarna.

Urvalet utgick från artiklar som är sökta på google genom sökord *surrogatbarn, surrogatmamma, barn genom surrogatmödraskap, familj värdmödraskap, vi fick barn genom surrogat, värdmoder, familj surrogatmödraskap, surrogat upplevelser och surrogatfamilj Sverige*. Sökningen av urvalet inkluderade frekvent termen surrogat på grund av att termen är traditionellt den term som behandlar ämnet inom olika arenor på internet. Att genomföra en sökning på termen *surrogatmödraskap* genererade generellt ett resultat i bredare utsträckning än att genomföra en sökning på den moderna termen *värdmödraskap*. Som ett resultat av denna insikt beslutade vi oss härnäst att använda termen *surrogat* i relation till andra begrepp för att söka vårt urval på internet. Vi gick sedan igenom artiklarna som kom upp vid sökningen och vi valde endast att fokusera på artiklar där tilltänkta föräldrar berättar om processen kring värdmoderskap.

Vidare utförde vi sökningar på databasen Retriever research med sökord *surrogat, surrogatmödrar* och *värdmödraskap* med avgränsning till artiklar som är skrivna de senaste åren och med fokus på de tilltänkta föräldrarnas historia kring värdmödraskapsprocessen. Efter att vi hade samlat ihop 21 artiklar, läste vi igenom dem för att kunna avgöra om det fanns en möjlighet till att besvara studiens syfte och frågeställningar utifrån artiklarna och på så sätt gjordes ytterligare ett urval, efter bearbetningen blev det totalt 19 artiklar.

4.6 Förförståelse

Vi har valt att redogöra för våra åsikter kring ämnet eftersom de kan påverka studien i viss mån. Skälet till att vi valde att utföra en studie med fokus på tilltänkta föräldrar och värdmödraskap är vårt eget intresse som främst väcktes när Uppdrag granskning sände sitt reportage *de nya surrogatmödrarna* på SVT. Vi har på så sätt haft en viss förförståelse innan studien påbörjades.

Vi förutsätter att media framställer värdmoderskap oerhört varierande och lyfter både negativa och positiva aspekter av det. Å ena sidan får värdmodern betalt av att bära barnet till de tilltänkta föräldrarna vilket kan ge henne en bättre livskvalité då det oftast handlar om stora summor pengar i det land som värdmodern befinner sig i. Å andra sidan kan det ses som om att värdmodern blir utnyttjad då hon i de allra flesta fall bor i ett u-land samt att parterna ofta tvingas ingå avtal som är på agenturens eller de tilltänkta föräldrarnas villkor. Att Sverige har valt att förbjuda värdmoderskap kan vara förståeligt ur ett perspektiv då det finns en risk att kvinnor utnyttjas om det sker kommersiellt. Vi har dock svårt att förstå varför Sverige väljer att inte reglera värdmödraskapsprocessen på något sätt då tilltänkta föräldrar kan åka utomlands och genomföra det alternativt att det sker genom heminsemination, trots att det handlar om att inte underlätta processen på något sätt. Med denna förförståelse förväntade vi oss att finna snarlika aspekter av ämnet inom medias skildring.

4.7 Bearbetning och analys

Angående bearbetning och analys har vi följt Hsieh och Shannons (2005, s. 1279) förklaring till hur textunderlag bearbetas och analyseras i den *konventionella innehållsanalysen*. Vi har även tagit stöd av Simon Lindgrens grundprinciper gällande analysprocessen i boken *introduktion till samhällsvetenskaplig analys* (Lindgren 2014, s. 32-43).

Vi började att bearbeta artiklarna genom att läsa igenom alla artiklar från början till slut för att skapa oss en överblick och en helhet av innehållet vilket gjordes ett flertal gånger. Därefter bearbetade vi oss igenom artikel för artikel samt ord för ord genom att markera exakta ord som fångade vår uppmärksamhet och som verkade innefatta viktiga begrepp, tankar eller meningar i artiklarna. Exempel på dessa ord eller meningar som vi fann är, *okunskap hos myndigheter kring processen, okunskap i samhället gällande ämnet, juridiska problem - lagen berövar rätten till barn och hon visste inte hur hon kunde få barn*. Det är en reduktion av materialet då det ordnas ytligt (Lindgren 2014, s. 34).

Efter detta valde vi att notera vad för intryck samt tankar som empirin gav oss vilket kan ses som en initial analys av materialet och kategorisering som sker i texten. Exempel på kategorier som framkom är *betalt runt 400 000 kronor, tog sju månader innan hela närståendeprocessen var klar och när Anders kom hem till Sverige med sina tvillingdöttrar tog myndighetskrångel vid*. Dessa kategorier kom direkt från artiklarna och blev därför vårt första utkast till kodningsschema, tillsammans med koder. Exempel på koder är *kunskap, okunskap, relationer, aktörer* och *juridik*. Kodningen skedde öppet och genererades ur empirin.

Koderna sorterades till teman beroende på hur de var sammankopplade till varandra, de framväxande kategorierna användes till att organisera och ordna koderna till meningsfulla grupper. Teman som skapades är *tilltänkta föräldrar i förhållande till andra aktörer, juridiska och ekonomiska aspekter* samt *tilltänkta föräldrar, värdmodern och barnet*. Materialet ordnades ytterligare vilket benämns som tematisering enligt Lindgren (2014, s. 34) och de senaste två stegen ingår i tematiseringen. Sammanfattningsvis har vi bearbetat artiklarna genom att redogöra och beskriva variationer samt identifierat skillnader och likheter i materialet. Bearbetningen har skett löpande, växelvis och parallellt för att tolkningen av artiklarna växer fram i en process där arbetet med förkunskaper och nya observationer sker växelvis för att skapa ny kunskap (ibid.).

Till sist gjorde vi en sista bearbetning av materialet för att få fram slutsatser och verifiering även kallat summering. Vi gick tillbaka till empirin för att kontrollera verifieringen av slutsatserna för att undvika underbyggnad av dem (Lindgren 2014, s. 41). Vi läste igenom våra artiklarna igen som vi gjorde från allra första början och sedan jämförde vi det med vår kodning samt kategorisering. Intersubjektiviteten granskades även vid detta stadiet, det vill säga att vi kontrollerade om vår bedömning av koderna var likartad till varandra då vi var två personer som arbetade med studien (Bergström & Boréus 2012, s. 57).

Efter genomgående läsning av uppskattningsvis tio artiklar framkom inget ytterligare som bedömdes tillföra något i analysen, därav konstaterade vi att det inte var nödvändigt för att se om resterande artiklar stämde in på begrepp, teman och kategorier (Bryman 2018, s. 508). Dock valde vi att läsa samtliga artiklar för att säkerställa att vi inte missat något samt inhämta material för att presentera en fördjupad analys. Resterande artiklar visade på samma mönster som framkom i tidigare artiklar. Vi bedömde därmed att mättnad var nådd i förhållande till studiens syfte, frågeställningar och urval. En fullständig mättnad kan däremot inte konstateras på grund av att vi inte fann fler än 19 artiklar som passade till studiens syfte, frågeställningar, urval och avgränsningskriterier.

4.8 Etiska överväganden

För att försäkra sig om att personer i studien inte utsätts för risker eller komma till skada, råka ut för falska förespeglningar eller inskränkning på privatliv så är det av stor vikt att ta hänsyn till etiska principer (Bryman 2018, s. 170-172). Vetenskapsrådet (2002, s. 7-14) tar upp fyra huvudkraven, informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Informationskravet innebär att uppgiftslämnarna och deltagarna ska informeras om studiens syfte samt vilka villkor som råder under deltagandet, såsom att deltagaren är anonym, att medverkan är frivillig samt att medverkan kan avbrytas när som helst, vilket även innefattar *samtyckeskravet* (Vetenskapsrådet 2002, s. 7-9). Eftersom vår studie endast omfattade artiklar så finns det inget behov av att informera eller inhämta samtycke då artiklarna är produkter från massmedia (ibid.).

Konfidentialitetskravet innebär att alla uppgifter om deltagarna ska ges största konfidentialitet och att uppgifterna ska förvaras på ett sätt så ingen kommer åt dem, kravet har ett nära samband med offentlighet och sekretess (Vetenskapsrådet 2002, s.12). På grund av att studien använt offentliga artiklar behöver hänsyn inte tas till konfidentialitetskravet i samma utsträckning, artiklarna som inhämtats är undertecknade med författarnas namn vilket innebär

att det redan finns ett samtycke till att informationen är offentlig (Vetenskapsrådet 2002, s.12). Svedmark (2012, s. 105) presenterar en modell som är framtagen av McKee och Porter som handlar om forskningsetik för internetstudier och vidare om ett informerat samtycke är nödvändigt eller inte. I modellen görs en distinkt skillnad mellan privat och offentligt samt känslig och icke känslig information. Vi har gjort en bedömning av modellen i relation till vår empiri och konstaterat att informationen vi behandlar är inom den offentliga sfären samt är av sådan art att ett informerat samtycke ej är etiskt nödvändigt.

Nyttjandekravet innebär att alla uppgifter som är insamlade om enskilda personer endast får användas till studiens ändamål och uppgifterna får alltså inte föras vidare till andra personer oavsett vilken relation personerna har till varandra (Vetenskapsrådet 2002, s. 14). Då vi inte har samlat in några uppgifter om enskilda personer berör nyttjandekravet inte studien, de tilltänkta föräldrarnas utsagor är offentliga eftersom föräldrarna har valt att berätta om sin process i svensk media.

5. Teori

I följande avsnitt, 5.1 och 5.2 behandlas den teoretiska ramen som vi har valt för studien. I avsnitt, 5.1 redogörs makt och de tre dimensionerna samt i avsnitt 5.2 redogörs makt/kunskap. Vi har valt att använda oss av olika maktbegrepp som kan besvara studiens syfte och frågeställningar. Vi har tagit del av förstahandskällan, Steven Lukes och Foucault men även valt att använda oss av andrahandskällor gällande deras begrepp och teorier eftersom andrahandskällorna är lättare att förstå.

5.1 Makt och de tre dimensionerna

Börjesson och Rehn (2009, s. 10-16) beskriver maktbegreppet teoretiskt utifrån tre faktorer, *maktens tekniker* vilket är olika sätt varefter makt framträder i vår omgivning, exempelvis genom inklusion och exklusion som skapar gränser mellan människor och separerar dem. Grundförutsättningen för maktens tekniker att det finns ett system där makten formas, oberoende av om det sker med tvång, manipulation eller underkastelse (ibid.). Media och

institutioner tillhör och utgör en stor del av de stora maktsystemen i samhället, därav blir *kontrollerandet av diskursen* en otroligt stark maktteknik som media har inflytande över (Börjesson & Rehn 2009, s. 15-16). Med språket kan vi skapa begränsningar för vad vi får prata om vilket även påverkar hur vi tänker om saker.

Maktens subjekt innebär att människan tar olika maktpositioner i livet, i relation till andra och det finns en mängd faktorer som verkar påverkande till hur maktrelationerna införlivas (Börjesson & Rehn 2009, s. 19-25). *Maktens upplevelser* handlar om olika sätt som makten visar sig på och den subjektiva upplevelsen av makt (Börjesson & Rehn, 2009 s. 26-28). Makten kan vara negativ för en person men vara positiv och bekväm för den andre. Den här upplevelsen kommuniceras i sin tur på en mängd olika sätt, exempelvis genom uppgivenhet eller motstånd (Börjesson & Rehn, 2009 s. 26-28).

Maktbegreppet definieras av Bergström och Boréus (2012, s. 18) som tre dimensioner om makt, *första dimensionen* innebär att makten får någon att göra vad denne annars inte hade gjort. I den *andra dimensionen* talar man om makt i form av att maktutövningen utförs ur ett mer distinkt perspektiv (ibid.). Exempelvis tas frågor som är angelägna för en grupp i samhället tas inte upp till den nivån som de kan tänkas behöva för att gruppen ska få sitt intresse tillfredsställt (ibid.). *Tredje maktdimensionen* handlar om att påverka människor så att de agerar på ett sätt som inte ligger i deras intresse. Börjesson och Rehn (2009, s. 54-55) definierar de tre dimensionerna av makt som 1. Hur A direkt påverkar B, 2. Vad A hindrar B från att göra och 3. Vad A får B att önska och längta efter.

Lukes (2008, s. 52) förklarar maktutövningen genom två parter: A och B. Vid effektiv maktutövning lyckas A få B att göra vad B annars inte hade gjort. Vid den operativa maktutövningen innebär det att A tillsammans med ett eller flera andra tillräckliga villkor får B att göra vad den annars inte hade gjort. Det är även av betydelse att undersöka vilken möjlighet A har att influera och påverka B:s intressen (Lukes 2008, s. 35). De här polerna av

A och B relateras till olika faktorer i framställningen som media gör, exempelvis medias framställning (A) och läsaren som tar del av medias framställning (B).

Vidare beskriver författarna (Börjesson och Rehn 2009, s. 54-55) att den tredje makt-dimensionen även handlar om grupperns kulturella samt sociala beteenden som skapar en värld som är omedveten om maktaspekterna. Tredje maktdimensionen kopplas till massmedier för att analysera hur människor kan tänkas ta till sig uppfattningar kring ämnen som belyses av massmedia (Bergström och Boréus 2012, s. 18). Börjesson och Rehn (2009, s. 114-116) menar att det finns ett flertal maktdiskussioner som sker i vår tid genom massmedier och medias makt ifrågasätts främst gällande om det är bra eller dåligt. Ifrågasättandet handlar om medias vinkling, om den är av rättvisande karaktär samt att media kan sätta saker i rullning, vilket innebär att en felaktig framställning kan resultera i oönskade konsekvenser och/eller reaktioner (Börjesson & Rehn 2009, s. 114-116). Börjesson och Rehn (ibid.) menar även att medias rubriker har en stor makt eftersom många inte läser hela artiklar och det finns då en risk att budskapet blir felaktigt, medierna förväntas att framställa världen neutralt.

Att vi tillämpar maktaspekten på media är av betydelse på grund av att det innehåll som artiklarna framställer är i viss mån påverkat av media. Swärd och Starrin (2006, s. 404) skriver om massmediernas makt och understryker att de har en "dagordningsfunktion", de bestämmer vad som är aktuellt och inom vilka ramar det aktuella skildras. Media kan därmed också styra hur beteenden uppfattas av samhället, berättelserna i artiklarna kanaliseras genom detta maktskikt (Swärd & Starrin 2006, s. 404-405). Vidare menar Swärd och Starrin (ibid.) att medierna bedöms stå på allmänhetens sida och därmed förmedla "svaga grupper's" röster som känner sig dåligt behandlade.

5.2 Makt/kunskap

Foucaults maktanalys är en grundlig och omfattande teori som berör många aspekter. Vi har därför bestämt oss för att avgränsa tillämpningen av teorin utifrån relevans för arbetets

ämneselement och syfte. Vi använder Foucaults begrepp *Power/knowledge* som är ett av Foucaults viktiga begrepp och översätts på svenska till *makt/kunskap*.

Makt tillhör aldrig specifika människor utan makten verkar genom människor i samhället (Foucault 1980, s. 98). Vidare menar Foucault (2008, s. 209) att hela samhället består av ett maktsystem vilket innebär att makten är inbyggd i samhällsstrukturen som skapar en under- och överordning. Dessutom ska inte makten vara något som bestämmer vad som är tillåtet eller förbjudet (ibid.). Kunskapen är beroende av hur makten ser ut och denna kunskap produceras inom diskurser genom maktprocesser, vilket leder till att olika samhällen har sin egen syn på sanning och vad det är som godkänns kunskap (Foucault 2008, s. 177). Den kunskap som anses vara sann är den kunskap som produceras och sprids i samhället. Kunskapen blir kopplad till och skapad av samhällets maktsystem (ibid.).

Att makt och kunskap har en relation till varandra är tveklöst, där förklaringen till hopkopplingen ligger i att makt och kunskap går hand i hand och inte kan åtskiljas eller förklaras utan relation till varandra (Börjesson & Rehn 2009, s. 46). Utifrån detta synsättet makt/kunskap går det inte heller att veta vad som är sant eller falskt (ibid.). Makt erhålls genom kunskap men makt kan även tala om kunskap, vilket leder till att det inte finns någon självklar skillnad, därav framkom begreppet makt/kunskap (Börjesson & Rehn 2009, s. 46-47). För att få förståelse hur makt fungerar behövs också en förståelse för kunskap. Om människor hävdar en viss kunskap kring ett ämne blir det svårt för andra människor att argumentera eller diskutera ämnet. Makt/kunskap kan därmed användas för att disciplinera och kontrollera människan vilket är socialt accepterat i samhället (ibid.). Makten utövas och sker därmed naturligt.

Bergström och Boréus (2012, s. 18) beskriver också Foucaults maktbegrepp och menar att individer är platser för makt, makten är utspridd, den förändras ständigt och är närvarande överallt. Makten existerar inom människor i form av självdisciplin, mellan människor och utövas på ett eller ett annat sätt (ibid.). Vi använder Foucaults maktbegrepp för att media utgör

en informationskälla som kan jämföras med ett framförande av kunskap till samhället. Med begreppet kan vi analysera och redogöra för hur kunskap skapas genom medias makt.

5.3 Sammanfattning

Sammanfattningsvis verkar våra teoretiska ansatser kompletterande till varandra. Utgångspunkten i socialkonstruktivismen ger oss möjlighet till att exponera vad konstruktionerna består av och hur dessa byggs upp. Tillämpningen sker på innehållet i artiklarna, skildringen av värmoderskap tolkas i studien som en konstruktion av media. Vi kommer med socialkonstruktivismens ansats även urskilja motsatser som utmärks i konstruktionerna samt identifiera faktorer som betonas och likväl faktorer som utesluts. Ansatsen utgör även en underliggande förståelse om att konstruktionerna är knutna till tid och kultur, och kompletteras med Holstein och Gubriums analysmodell som syftar till att skildra en social kontext som är av föränderlig karaktär. Vidare tillämpas makt till analysen genom Lukes *tre dimensioner av makt* och Foucaults maktbegrepp *makt/kunskap*. Makt dimensionerna används på ett mer abstrakt plan för att presentera en maktdiskussion av värmoderskapets framställning i media. Maktbegreppet makt/kunskap används för att undersöka hur media i form av dagspress med sin maktposition i samhället framställer kunskap.

6. Analys och resultat

I följande avsnitt redovisas resultat och analys tillsammans, utgångspunkten i *socialkonstruktivism* och teorierna kring *makt* integreras gemensamt i kapitlet. Återkoppling till tidigare forskning redovisas även i viss mån under avsnittet. Resultat och analys presenteras under rubrikerna *tilltänkta föräldrar i förhållande till andra aktörer, juridiska och ekonomiska aspekter* samt *tilltänkta föräldrar, värmodern och barnet*. Avsnitt 6.3 presenterar först tilltänkta föräldrar, sen värmodern och till sist barnet. Vidare har vi i analysen under varje avsnittsrubrik (avsnitt 6.1-6.3) utgått från studiens frågeställningar för att besvara dessa vilket innebär att centrala faktorer, ideal och utmaningar presenteras utifrån empirin. För att styrka analysen har vi även redovisat citat från tidningsartiklarna. Vi har valt att presentera

citaten från artiklarna med tidningsskriftens namn samt vilket årtal som artikeln är skriven. En fullständig lista med artiklarna redogörs i bilaga 1.

Inledningsvis i avsnitt 6.1 behandlas tilltänkta föräldrar i förhållande till andra aktörer, de aktörer som tilltänkta föräldrar kommer i kontakt med under resans gång exempelvis svensk sjukvård, Migrationsverket och värdmodern. Avsnitt 6.2 handlar om juridiska och ekonomiska aspekter som präglar värdmoderskapsprocessen. Till sist i avsnitt 6.3 presenteras tilltänkta föräldrar, värdmodern och barnet, hur beskrivs dessa parter av media, i vilken mån kommer de till tals i artiklarna och hur ser relationen ut mellan dem.

6.1 Tilltänkta föräldrar i förhållande till andra aktörer

I samtliga 19 artiklar som bearbetats i studien kan andra aktörer urskiljas i medias framställning av värdmoderskapsprocessen. Tilltänkta föräldrar berättade om kontakten med andra aktörer som är involverade i processen. Resultatet var inte överraskande, utan det kan med säkerhet förutsättas att de tilltänkta föräldrarna har varit i behov av att ta kontakt med andra aktörer för att processen ska vara möjlig att initiera, fortgå och fulländas. Aktörer som ingår i värdmoderskapsprocessen är svensk sjukvård, svenska myndigheter och värdmodern.

Mötet med den svenska sjukvården framställs i ett flertal av artiklarna. Huvuddelen av citaten skildrar både hur negativa och positiva berättelser vid mötet med sjukvården rapporteras i media. I artikeln från tidningen Mama (2018) skildras Carolinas och makens berättelse av värdmoderskaps-processen, de beskriver en oförenlighet i den svenska läkarkåren:

“På ett ställe kunde jag mötas av en utskällning då jag ville ta ett blodprov för att skicka till Indien. Andra var mer positiva och ville stötta oss.”(Mama, 2018). I artikeln framställs även svenska sjukvårdens svar till Carolina, när hon frågar om de kan frysa ner hennes ägg med tanke på framtida möjligheter till värdmödraskap, trots att läkaren insisterade till det uppges sjukhuset ha svarat: vi bidrar inte till kriminella handlingar.

Sjukhusets svar kan relateras till den forskning Jönsson (2003, s. 229) har gjort där han menar att det krävs en radikal omvärdering av kulturella föreställningar som finns kring värdmoderskapet som social institution. Sett utifrån ett makt perspektiv skulle en tolkning kunna vara att media skildrar sjukhuset som en aktör som innehar makt eftersom sjukhuset har tagit en negativ ställning gentemot värdmoderskapet. De kan dessutom bestämma vilka handlingar som är godtagbara eller inte. Därmed fasthålls de kulturella föreställningar kring att värdmoderskap är något olämpligt och för att dessa föreställningar ska förändras krävs omvärderingar av flera olika aktörer som ingår i processen.

Det kan tolkas som att artikeln illustrerar ett motsatsförhållande där medmännisklighet kan identifieras hos läkarna medan sjukhuset som myndighet till sitt anseende inte vill eller kan godkänna en sådan handling. Här synliggörs en maktaspekt, sjukvården framställs som en motståndare till värdmoderskapet, samt att det skildras ett ställningstagande för värdmoderskapet. Det poängteras att de inte bidrar till kriminella handlingar, deras ståndpunkt konstrueras alltså som att vara fastställd i lag, utmaningen som framstår i media är att sjukvården som betydande aktör i processen har ett negativt ställningstagande till processen. Makten är en del av systemet som sjukvården ingår i och de tilltänkta föräldrarna framställs behöva underkasta sig makten som sjukvården innehar (Börjesson & Rehn 2009, s. 15-16).

Foucault (2008, s. 209) intygar det som Börjesson och Rehn beskriver; att makten är inbyggd i samhällsstrukturen och att den skapar en under- och överordning. Tolkningen innebär att media genom sin framställning bekräftar den makt som är inbyggd i samhällsstrukturen mellan tilltänkt förälder som enskild individ och sjukvård som myndighet. Att tidningsartiklarna tillhör ett av de stora maktsystemen i samhället relateras till användandet av maktens tekniker för ett kontrollerande av diskursen genom framställningen (Börjesson & Rehn 2009, s. 15-16). Medias framställning påverkar till följd därav hur människor föreställer sig relationen mellan myndigheterna och de tilltänkta föräldrarna.

Andra myndigheter som uppmärksammas i artiklarna är Migrationsverket, Skatteverket och Försäkringskassan. I artikeln från tidningen QX 2018 ges en redogörelse för hur svårigheterna i kontakten med andra aktörer rapporteras i media. Svårigheterna som Eduardo behöver genomgå för att han ska kunna fullfölja värdmoderskapsprocessen i Sverige framställs följande: “ [...] ordna medborgarskap till döttrarna genom Migrationsverket, personnummer genom Skatteverket samt pass genom Svenska Ambassaden. Det visade sig vara lättare sagt än gjort.” (QX, 2018). Arvidsson et al. (2016, s. 86-90) visar i sin forskning att när de tilltänkta föräldrarna kontaktade socialtjänsten för att få hjälp att bli förälder ur ett rättsligt perspektiv upplevde socialarbetarna en oerhörd osäkerhet i hur de skulle hantera situationen. En tolkning skulle kunna vara att osäkerheten finns inom flera olika yrkesgrupper som kommer i kontakt med värdmoderskapsprocessen.

Framställningar likt Eduardos berättelse är en central faktor som förekommer i ett flertal artiklar och media fokuserar främst på hur förhållandet med aktörerna har upplevts av de tilltänkta föräldrarna, samt vad som anses ha gett upphov till om relationen blivit positiv eller negativ. Media framställer såväl för- som nackdelar i artiklarna om myndigheterna, de förmedlar via sin framställning en bild av hur myndigheter har bemött och agerat vid mötet med de tilltänkta föräldrarna. Även om framställningarna av hur föräldrarna har bemötts av myndigheterna är dominerande kan vi ändå identifiera att media även lämnat utrymme i någon artikel för att låta myndigheterna säga sitt. Familjerättsbyrån i Malmö säger följande: “Det är inte bra att barnen är juridiskt oskyddade så länge [...]” (Expressen, 2013). Media framställer och uppmärksammar i flertalet tidningar de tilltänkta föräldrarnas perspektiv i en högre grad än andra iblandade aktörer. Att Expressen framställer en annan aktörs perspektiv kan ur en analytisk synpunkt relateras till Börjesson och Rehns (2009, s. 114-116) maktdiskussion om ifrågasättande.

Maktdiskussionen om ifrågasättande innebär att medias framställning allmänt kan vara vinklad i någon eller några aktörers fördel, vilket innebär att andra aktörer inte framställs på ett rättvist sätt i artiklarna. Swärd och Starrin (2006, s. 405) understryker dock att medierna

står på allmänhetens sida för att deras röst ska bli hörd. Att Expressen väljer att framställa ett annat perspektiv i sin rapportering kan tolkas som en indikation på att man vill undvika en vinkling i framställningen av värdmoderskapsprocessen, snarare vill man styrka det som framställs genom att lämna utrymme för en aktörs åsikter utöver de tilltänkta föräldrarnas. Media som är en del av en kollektiv kultur har en betydande roll i det här fallet på grund av sin tillhörighet i maktsystemet (Börjesson & Rehn 2009, s. 15-16). En stor del av empirin i studien visar att medias framställning av myndigheterna kan tolkas som försiktiga för att inte gestalta myndigheter felaktigt ur medias perspektiv. Citat från de tilltänkta föräldrarna utgör den huvudsakliga delen när artiklarna framställer hur myndigheterna agerat och vad myndigheterna har för åsikt om värdmoderskap.

Ett flertal artiklar tar upp att de tilltänkta föräldrarna går via en mellanhand som hanterar huvudsakliga delar av processen, de benämns som agenturer/förmedlingar i artiklarna och har hand om bland annat kontakten med värdmodern och sjukvården. Övervägande delen av skildringen i artiklarna handlar om hur agenturerna har upplevts av de tilltänkta föräldrarna samt vilken roll agenturen har i processen. I en artikel från SVT Nyheter framställs följande:

“De utnyttjar en kvinna som behöver pengar, de utnyttjar människor som vill ha barn. Det kan bli väldigt snett.” (SVT Nyheter, 2016). Det här kan relateras till Börjesson och Rehns (2009, s. 26-28) term maktens upplevelser som handlar om hur makten visar sig och om den subjektiva upplevelsen av makt. Agenturen som är involverad i värdmoderskapsprocessen framställs dels vara makthavande samt en ofrånkomlig part i många av artiklarna.

Tidigare forskning av Jönsson (2003, s. 29) belyser också att agenturen är en del av värdmoderskapsprocessen och att de har ett stort ansvar eftersom deras uppgift är att matcha de tilltänkta föräldrarna med en värdmoder. Likt citatet från SVT Nyheter beskriver media i ett flertal artiklar hur agenturen framställs som en orättvis aktör. Det sker genom att artiklarna skildrar de tilltänkta föräldrarnas berättelser, de beskriver sig att blivit utnyttjade av agenturen för att vilja ha ett barn. Det kan då tolkas att media framställer hur tilltänkta föräldrar antar en

offerroll i förhållande till agenturen, vilket leder till att media konstruerar en utmaning i processen.

Bergström och Boréus (2012, s. 18) beskriver den andra maktdimensionen, som utgår från att centrala frågor för en grupp människor i samhället inte tas upp till nivån för att gruppen ska få sitt intresse tillfredsställt. Att medias framställning omfattas av att de tilltänkta föräldrarna utgör en grupp som möter hinder av sådan karaktär att det försvårar processen för dem kan ses som en omvänd aspekt av den andra maktdimensionen. Frågan tas istället upp till en nivå på grund av att gruppen utgör källan till framställningen. Det ter sig mer uttryckligt i artikeln från Svenska Dagbladet 2016 som konstaterar att processen är tillåten i 12 av 28 EU-länder men inte i Sverige. En tänkbar tolkning är att media i sin framställning konstruerar Sverige som att landet försvårar processen för ofrivilligt barnlösa människor att få barn via en värdmoder. I en artikel från Helsingborgs Dagblad berättar Anders om svårigheterna: ”Men vid hemkomsten till Sverige stötte problemen till.” (Helsingborgs Dagblad, 2013) och ”Men Skatteverket vägrade registrera mig som pappa [...] (ibid.).

I artikeln från Svenska Dagbladet 2016 poängteras dessutom den tvivelaktighet som finns i svenska Constructing the Political Spectacle då SMER (Statens medicinsk-etiska råd) anser att altruistiskt värdmoderskap borde vara tillåtet medan Sverige idag har valt att inte ha det som en möjlighet. En möjlig tolkning skulle kunna vara att artikeln är kritisk till den reglering som finns i Sverige och framställer andra länder som fullgoda destinationer att vända sig till för att genomgå processen. Media har genom sin dagordningsfunktion som maktaspekt här skildrat det som de anser vara av intresse för allmänheten (Svärd & Starrin 2006, s. 404). Det kan tolkas som att den läsare vars intresse är att genomgå processen skapar sig genom medias framställning en bild av att processen förutsätter en procedur som behöver göras utomlands. Media blir därav en källa för kunskap kring området och har således en vital roll (Börjesson & Rehn 2009, s. 34).

6.2 Juridiska och ekonomiska aspekter

I samtliga artiklar belyses juridiska och ekonomiska aspekter som en central del av värdmoderskapsprocessen. Media väljer i ett flertal artiklar att lyfta fram föräldrars berättelser om svårigheterna kring den svenska lagstiftningen när barnet togs hem till Sverige samt vilken stor kostnad det är att genomgå processen då det i många fall krävs flera försök för att få ett barn via en värdmoder. Kampen beskrivs i media som en utmaning för de tilltänkta föräldrar.

Det finns ju varken politiskt, juridiskt eller informationsmässigt någon förberedelse för de här barnen som kommer till världen likt Simeon. Bara att få ett personnummer! [...] Det finns liksom ingen praxis för det, och det känns som om vi ligger långt efter andra länder. (MåBra, 2018)

Vidare konstrueras processen som en utmaning i media för de tilltänkta föräldrarna, de karaktäriseras som offer, ofta i förhållande till landets avsaknad av reglering kring värdmoderskapet eftersom det är dem och deras barn som blir påverkade av det. I medias framställning kan det utläsas att det existerar en avsaknad av kunskap och enhetlighet bland allmänheten vid hanteringen av tilltänkta föräldrar och barn som genomgår värdmoderskapsprocessen. Börjesson och Rehn (2009, s. 46) talar om att makten förutsätts av en förståelse av kunskapen, om det hävdas en viss kunskap kring något är det svårt att argumentera och diskutera ämnet. Media framställer att samhället har en avsaknad av kunskap och enhetlighet kring värdmoderskapsprocessen, det här tolkas utifrån terminologin makt/kunskap att media inte vill disciplinera och kontrollera människan utan framställningen kan tolkas ha som intention att öppna upp för en diskussion av ämnet. Det finns två aspekter som framhäver detta, den ena är att media likt citatet ovan som återberättar den subjektiva upplevelsen och den andra är att media i ett flertal artiklar har avsatt ett avsnitt i artikeln till att informera om situationen, som vanligen är placerat i början eller slutet på artiklarna.

Nu tog kampen med de svenska myndigheterna vid. [...] var Sabina tvungen att ansöka om att få adoptera ”sina” barn. En lång och krånglig process som blev klar först ett drygt halvår efter att barnen fötts. (Hemmets, 2015)

Att media i artiklarna framställer en oduglig hantering av processen i Sverige relateras till maktens tekniker, det vill säga att makten framträder i samhället genom en handling som skapar gränser och exklusion (Börjesson & Rehn 2009, s. 11-18). Tilltänkta föräldrar som genomgår värmoderskapsprocessen kan utifrån maktaspekten tolkas bli exkluderade från samhället på grund av att media illustrerar dem som en marginaliserad grupp. Exklusion i maktaspekten är en sorts kontroll vilket skapar gränser som "vi och dem" (Börjesson & Rehn 2009, s. 16). Det kan utläsas i ett flertal artiklar att när de tilltänkta föräldrarna möter sjukvård eller myndigheter i Sverige blir det ett "vi och dem" vilket sannolikt är en följd av bristen på struktur, kunskap och reglering, vilket skildras av media som en osäkerhet kring förhållnings-sättet och praxis gällande värmoderskapet.

Tidigare forskning av Arvidsson et al. (2016, s. 86-90) visar att professionella yrkesutövare är osäkra på hur ärenden kring värdmödraskapet ska hanteras då det är en avsaknad av praxis. Det kan även utläsas i medias framställning att de juridiska aspekterna i värdmödraskapsprocessen skiljer sig åt mellan de tilltänkta föräldrarna. Artiklarna skildrar bland annat en avsaknad av enhetlighet i den juridiska hanteringen av processen, den här enligheten beskrivs leda till konsekvenser och utmaningar för de tilltänkta föräldrarna samt barnet. I vissa fall görs en närstående adoption och i andra fall en internationell adoption (Expressen, 2013). Börjesson och Rehn (2009, s. 47) beskriver att makt kan tala om kunskap. Media som aktör med inflytande över samhället kan således tala om kunskap, och i bemärkelse av studien framställer media en kunskapsbrist i rättslig hantering av värmoderskapsprocessen hos aktörer som förutsätts hantera delar av processen. Skildringen kan tolkas vara en intention från aktören som har makt, det vill säga att media genom sin framställning vill skildra otillräckligheten bland de juridiska aktörerna, eventuellt åstadkomma någon form av rubbning för att värmoderskapsprocessen ska uppmärksammas därutöver.

I några av artiklarna framställs de tilltänkta föräldrarnas juridiska kunskaper kring värmoderskapsprocessen. De juridiska åtagandena som de tilltänkta föräldrarna gör innan är

för att det ska underlätta när barnet kommer till Sverige då en närståendeadoption ska göras, vilket kan tolkas som ett sätt att hantera utmaningarna på.

I mars gifte sig Anders Isaksson med Markus Nilsson. Detta för att underlätta juridiskt när de skulle få Bosse. Nu är Anders Isaksson hans biologiska förälder och Markus Nilsson adoptivpappa (Helsingborgs Dagblad, 2017)

Att tilltänkta föräldrar framställs ha kunskap och insyn i hur hela värdmoderskapsprocessen samt tillhörande processer som juridiska fungerar kan ses som maktutövning i bemärkelsen makt/kunskap, på grund av att de framställs ha en kännedom som ger dem möjlighet till att genomföra den här processen som annars är oreglerad (Börjesson & Rehn 2009, s. 46). Det tolkas som att media konstruerar de tilltänkta föräldrarna idealiskt, att de behöver vara insatta, principfasta och ska kunna stå på sig, vilket kan tyckas skapa en distinktion till de som inte genomgått värdmoderskapsprocessen, men även en möjlighet till att se in i processen. Media väljer att lyfta fram detta utifrån de intervjuer de har gjort med föräldrarna. Dock så finns det även en annan sida av denna aspekt som inte bara är kopplat till makt/kunskap. I en artikel beskriver paret giftermålet snarare som något påtvingat för att underlätta den juridiska-processen angående möjligheten till att bli vårdnadshavare.

Vi hade inte gift oss om det inte varit för den legala aspekten att vi båda ska bli föräldrar. Det låter kanske osexigt, men så är det. Vi har aldrig haft något behov av att gifta oss [...] (MåBra, 2018)

Media framställer att det sker ett maktutövande i processen, de tilltänkta föräldrarna beskrivs behöva genomgå juridiska processer mot deras vilja; det enda alternativet för att båda parter ska kunna bli föräldrar är giftermålet. Media framställer att föräldrarna inte vill genomföra den här handlingen av egen vilja utan det är en utmaning som tillhör processen. Det kan kopplas till den första maktdimensionen som innebär att makten får någon att göra vad personen annars inte hade gjort (Bergström & Boréus 2012, s. 18), och av innehållet som media framställer kommuniceras den subjektiva upplevelsen av makt genom att de tilltänkta föräldrarna måste ge med sig för att fullända processen (Börjesson & Rehn 2009, s. 26-28). Ett annat sätt att förstå medias framställning är att de förmedlar ett ideal. Framställningen kan

även tolkas som ett förmedlande av idealet: ett barn ska ha två vårdnadshavare som är gifta med varandra.

Fortsättningsvis framställer media i ett flertal artiklar konsekvenserna för de tilltänkta föräldrarna vid tillfällena under processen då de möter motgångar och utmaningar som bland annat beror på kunskapsbrist eller otydlig reglering. Processen framställs vid de situationer som längre och mer problematisk samt känslomässigt påfrestande för de tilltänkta föräldrarna. Rättsosäkerheten framställs även den som ett orosmoment för de tilltänkta föräldrarna eftersom den juridiska processen angående fastställandet av vårdnadshavare till deras barn beskrivs vara långgående. Tidningarna konstruerar scenariot av att barnet under en viss period kan bli utan vårdnadshavare. Det här tolkas som att tidningarna vill skapa en distinktion, de vill ”varna” om att det här har inträffat och kan inträffa igen. Att media gör den här framställningen kan relateras till Börjesson och Rehns (2009, s. 114-116) maktdiskussion om huruvida medier använder sin makt, är det verkligen idealiskt att tidningarna rapporterar om att barnet kan bli utan vårdnadshavare.

Hon menar att det idag finns en otydlighet i Sverige kring reglerna för barn som har blivit till genom surrogatarrangemang utomlands. - Avtal gjordes utomlands är inte giltiga i Sverige. Även om landet där barnet har fötts anser att barnet har juridiska föräldrar anses barnet inte ha det i Sverige förrän vårdnaden är fastlagd i tingsrätten. För Anna Kullendorffs första barn tog det sju månader innan hela närståendeprocessen var klar. För yngsta barnet pågår processen fortfarande. Hon menar att det är ett stort problem att det tar så lång tid. - Innan barnet har medborgarskap och vårdnadshavare i Sverige är det statslöst, rättslöst och föräldralöst. Det blir en rättsosäker situation för alla parter. Vad händer till exempel om föräldrarna skulle omkomma innan närstående adoptionen gått igenom? Vi skrev ett testamente” (Göteborgsposten, 2017)

En intressant aspekt att uppmärksamma av framställningen ovan kan relateras till Holstein och Gubrium (2008, s. 375-376) för att undersöka vad det är som har konstruerats. Media framställer i artikeln från Göteborgsposten ett sammanhängande avsnitt som kan tolkas vara värderande i bemärkelsen av att media understryker det som den tilltänkta föräldern har berättat. Det innehåll som framträder starkast är juridiska konsekvenser och svårigheter som de tilltänkta föräldrarna möter, det här trots att de föräldrar som skildrar sin berättelse i artikeln har fulländat processen och fått sitt barn. Media koncentrerar sin framställning på det

som har varit besvärligt istället för de delar som gått smidigt. Därmed försvinner den idealbild av värmoderskapsprocessen som media kunde ha förmedlat. Det kan tolkas som att media vill ge uttryck för att värmoderskapsprocessen snarare är bristfällig än idealisk att genomgå samt att processen är en utmaning.

Den andra aspekten i analysavsnittet handlar om är framställningen av det ekonomiska. I flertalet artiklar återberättar media om de "absurda" summor pengar som de tilltänkta föräldrarna har fått betala, det handlar bland annat om kostnader för att hitta spermie/ äggdonator, agentur som hanterar processen, juridiska kostnader samt sjukvårds- kostnader och inte minst resekostnader. "Deras garantipaket med obegränsad tillgång till IVF och äggdonationer kostar mellan 550 000 och 900 000 kronor beroende vilket land surrogat-mödrarna bor i." (SVT Nyheter, 2016). Likt citatet ovan kan även liknande framställningar identifieras i ett flertal andra artiklar, summorna stiger ända upp till 2 miljoner kronor, och i någon artikel vill man heller inte berätta vad det har kostat. Att media alltigenom märkbart redogör för de ekonomiska aspekter som tillhör processen tolkas som att kostnaden för att genomgå värmoderskapsprocessen är en betydande del oberoende av det andra innehåll som artiklarna består av. Även tidigare forskning tar upp kostnader i förhållande till de tilltänkta föräldrarna. Kleinpeter (2002, s. 208) skriver att ekonomiska kostnader är ett stort orosmoment och i många fall den värsta upplevelsen i värmoderskapsprocessen.

Att media presenterar den ekonomiska aspekten frekvent i artiklarna kan relateras till Burr (2015, s. 1-4) och socialkonstruktivismen där han menar att förståelsen som existerar idag är beroende av rådande ekonomiska faktorer. Kostnaderna för processen presenteras i ett flertal artiklar tillsammans med de tilltänkta föräldrarnas missnöjda utsagor om kostnaderna, i SVT Nyheter (2016) framställs följande: "Det är nog det värsta jag har varit med om, säger Mathias och berättar att notan slutade på två miljoner kronor, [...]". Att media presenterar den ekonomiska aspekten i många artiklar kan tolkas som att media oberoende av varandra som källor ser den ekonomiska delen som naturlig att redogöra för.

Det är av en stor betydelse hur media framställer ekonomiska aspekter eftersom dessa utgör en stor del av medias framställning, vilket i sin tur påverkar hur människor tar till sig uppfattningen kring processen, vad som är centralt, idealt samt utmanande (Bergström & Boréus 2012, s. 18). Vidare kan framställningen ifrågasättas som bra eller dålig samt om media har framställt en rättvis bild av värmoderskapsprocessen på grund av att summorna varierar något enormt mellan artiklarna (Börjesson & Rehn 2009, s. 114-116). De tilltänkta föräldrarna utgör en källa till kunskap här i bemärkelsen av att de har genomgått processen och de har betalat en viss kostnad för att få sitt barn, media genom sin framställning skapar således en uppfattning för vad värmoderskapsprocessen kostar. Även sociala orättvisor synliggörs genom att media framställer processen som billigare i länder som är mer ekonomiskt utsatta; Indien och Georgien medan den är dyrare i USA. Vidare är ekonomiska aspekten en central faktor i processen och beskrivs många gånger i artiklarna.

I samband med arrangemanget fick surrogatmammans en ekonomisk ersättning men hur stor den är vet inte Karin. - Mitt intryck var att hon inte gjorde det för pengarna. Hon såg ut att ha det ekonomiskt gott ställt [...] (Göteborgsposten, 2017)

Att den ekonomiska kostnaden skildras kan vara positiv för att skapa en bild för läsaren om hur faktiska delar i processen förutsätts av pengar, men om bilden som media framställer är skev och orättvis kan det leda till att människor inte vågar att skaffa barn genom en värmoder på grund av att den ekonomiska aspekten skildras som exempelvis kostsam (Börjesson & Rehn 2009, s. 114-116). Tolkningen ovan av medias framställning kan relateras till studien som Carone, Baiocco och Lingiard (2017, s. 1876-1877) genomförde, den visade att respondenterna som uppgav sig vara *mostly dissatisfied* med att ha genomgått processen menade att de ekonomiska kostnaderna var en av de främsta orsakerna till deras svar. Ekonomiska aspekten kan därmed tolkas som en utmaning för föräldrarna.

Det är svårt att tala om pengar när de handlar om barn, men det är höga belopp. Trots att vi sparar pengar på att inte gå via en surrogatförmedling, kommer vi i slutändan ha lagt runt en halv miljon kronor på det här, säger Janne (Dagens Nyheter, 2018)

Att tilltänkta föräldrar beskriver den ekonomiska aspekten på olika sätt samt att det framställs på olika sätt i media kan bero på att deras kunskap är beroende av i vilken kontext de befinner sig. Upplevelsen av kostnaderna för processen skildras ur de tilltänkta föräldrarnas perspektiv som varierande; i vissa avseende är den ekonomiska aspekten något negativt medan i andra avseenden är det något positivt. Framställningen kan ses ur ett perspektiv som relateras till de tilltänkta föräldrarnas olika uppfattning om värdet på pengar, Burr (2015, s. 1-4) beskriver att förståelsen alltid har anknytning till kontext och människor i tiden. För några av föräldrarna har barnet ett värde som det inte går att tala om ur en ekonomisk aspekt medan andra tilltänkta föräldrar menar att det borde finnas en gräns för hur stor kostnaden blir då agenturer eller förmedlingar tar den större delen av pengarna. Barnet i framställningen av värde och pris skildras i artiklarna som ett paradoxalt ideal på grund av att det är ett slutgiltigt mål som föräldrarna tar sig till med åtskilda inställningar.

6.3 Tilltänkta föräldrar, värdmodern och barnet

De centrala personerna som framställs i media är de tilltänkta föräldrarna. Samtliga artiklar handlar om deras väg till att kunna få barn. Deras förmågor och hälsa är något som tar upp en stor del i artiklarna. I Hemmets Journal (2018) får Sabina reda på att hon inte har möjlighet till att få barn då hennes livmoder inte är utvecklad. På samma sätt framställer Svenska Dagbladet (2012) hur en tilltänkt förälder försöker tränga bort barnlängtan eftersom han insåg att det är svårt att skaffa barn som homosexuell.

Vidare kan det utläsas att media framställer föräldrarna i processen idealiskt; tilltänkta föräldrar ger inte upp utan söker andra vägar för att kunna få barn då de inte har förmågan att kunna få det på naturlig väg. “När Carolina var 18 år hade hon fortfarande inte fått mens. Efter en läkarundersökning fick hon sitt livs chock. Hon hade ingen livmoder” (Mama, 2018). Alternativt beskrivs en bakgrund kring att de är homosexuella och att deras möjligheter till att skaffa barn på andra sätt är begränsade då det är väldigt få länder som tillåter homosexuella par att adoptera barn. “För Håkan, som kom ut som homosexuell som tjugooåring, hade tanken på barn aldrig funnits där” (Allers, 2018). En möjlig tolkning är att media framställer

föreställningen om att det bara är människor som har en särskild bakomliggande orsak, som väljer att skaffa barn via en värdmoder. Dessutom bekräftas framställningen av tilltänkta föräldrars förmågor som hälsan avseende tidigare forskning av Jönsson (2003, s.17-22) som beskriver att skälen för att tilltänkta föräldrarna ska genomgå värdmoderskap är medicinska skäl vilket även styrks av Papaligoura, Papadatou och Bellalis studie (2015, s. 110).

Media väljer även att framställa tilltänkta föräldrars egenskaper. I artikeln skildras tilltänkta föräldrar följande: "Många svenskar kämpar med ofrivillig barnlöshet." (Göteborgsposten, 2017), och i MåBra, 2018 beskrivs de tilltänkta föräldrarna med egenskaper som att ha genomlidit en lång och känsloladdad process för att slutligen bli föräldrar och få sin barnlängtan tillfredsställd. Framställningen av de tilltänkta föräldrarna i de två artiklarna och ett par ytterligare är av sådan art att de kan jämföras med en karaktär av uthållighet och passion. Tilltänkta föräldrar gestaltas i artiklarna med termer som tålmodiga, målmedvetna och starka. Hur media väljer att framställa föräldrarna förmedlar därmed ett ideal av deras egenskaper. Kleinpeter (2002, s. 209) rapporterar snarlikt i sin avhandling om att de tilltänkta föräldrarna berättar om flera orosmoment efter att ha genomgått processen, bland annat om rädslan för missfall och att inte få barnet överlämnat till sig.

Att media avsiktligt återger karaktäristiska drag, unika för föräldrar som genomgått processen kan tolkas som ett avseende att skildra hur de tilltänkta föräldrarnas sociala verklighet har givit dem en social ställning. Dock kan även medias framställning i kontexten bidra till sociala förutfattade meningar, där föräldrar som fått barn genom värdmödraskapsprocessen ses av samhället ha en avvikande personlighet jämfört med föräldrar som fått barn på andra sätt. Skildringen av tilltänkta föräldrarnas karaktär och egenskaper i media visar på ett ideal för hur personer bör vara för att klara av värdmoderskapsprocessen. Media har därmed makt att framställa ett ideal om tilltänkta föräldrar och styr på så sätt hur tilltänkta föräldrar uppfattas av samhället (Svärd & Starrin 2006, s. 259).

Vidare finns det en viss skillnad i framställningen beroende på om de tilltänkta föräldrarna är heterosexuella, homosexuella eller ensamstående. Media skildrar öppet relationen mellan föräldrarna. Media har en viss förmåga att framställa ensamstående pappor eller homosexuella föräldrar som något ovanligt, att de egentligen inte har förmågan att skaffa barn själva och vara föräldrar på samma sätt som ett heterosexuellt par. "Två män och en baby. Den nya reproduktionsteknologin ställer många av våra invanda föreställningar kring barnalstrande och familj på ända" (Svenska Dagbladet, 2012).

Det är normalt att vara gay i Thailand så det är inget problem, många är buddhister där och har en helt annan inställning till homosexuella [...] att jag är gay och samtidigt pappa till barnen som hon bar på var aldrig något konstigt, säger Eduardo. (QX, 2018)

I QX:s (2018) val av framställning kan det med utgångspunkt i det socialkonstruktivistiska synsättet tolkas som att tidningen problematiserar homosexuella tilltänkta föräldrar. De skildras som något "ovanligt". Historiskt sett har homosexuella par och föräldrar ansetts vara något ovanligt och media har det historiska perspektivet på homosexualitet i beaktande vid framställningen. Media väljer att lyfta fram de "ovanliga" familjekonstellationerna, för att skapa kunskap i det sociala sammanhang som råder nu (Burr 2015, s. 1-4). Det framställs dock fortfarande ett ideal om att föräldrar ska vara två parter, främst heterosexuella och det finns fortfarande viss tvivelaktighet till män som ensamma föräldrar eller homosexuella som föräldrar. Därmed kan en möjlig tolkning vara att homosexuella män och ensamstående män inte framställs som idealmänniskan för att vara en förälder. En annan möjlig tolkning är att det snarare är en utmaning för homo-sexuella- eller ensamstående män att genomgå värdmoderskapsprocessen.

Värdmodern utgör även hon en central del av processen och framställs mer eller mindre i varenda artikel som har bearbetats. I många fall har de tilltänkta föräldrarna och värdmodern någon slags av relation, vissa anser att de är emotionellt knutna till varandra medan andra anser att hon är en affärspartner. I Mama (2018) berättar de tilltänkta föräldrarna att värdmodern är deras ängel och att de är goda vänner. Medan i artikeln från Svenska

Dagbladet (2012) menar de tilltänkta föräldrarna att värdmödraskapet inte ska romantiseras utan att det även handlar om en affärsuppörelse mellan två parter.

Mitt intryck var att hon inte gjorde det för pengarna. Hon såg ut att ha det ekonomiskt gott ställt och verkade väldigt självständig och medveten vad hon gjorde. Kvinnan hade egna barn och hade varit surrogatmamma tidigare, berättar Karin. - Det kändes inte som att hon på något sätt blev tvingad att göra det. Hon sa att hon gjorde det för att hon kände glädje över att kunna hjälpa någon annan. Det kändes genuint när hon sade det, mitt intryck är att indier är hjälpsamma, de tror på karma (Göteborgsposten, 2017)

Hur media väljer att skildras värdmodern påverkar hur människor tar till sig uppfattningar (Bergström & Boréus 2012, s. 18). Den tredje maktdimensionen skapar på så ett ideal om värdmodern, att hon ingår i processen för att hon är snäll och gör det av god vilja. Vidare är en möjlig tolkning till denna framställning att värdmodern inte ska framstå som ett offer. Det är därmed möjligt att de tilltänkta föräldrarna tillskriver värdmodern makt och ger henne en maktposition i deras liv för att undvika att själva tillskriva sig makten i medias skildring (Börjesson & Rehn 2009, s. 19-25).

Media skildrar även en annan sida av värdmodern. En tilltänkt förälder berättar om hur värdmodern blir gravid med sin egna man och väntar hennes egna barn trots att hon hade lovat att det inte skulle hända (SVT Nyheter, 2016). Beroende på hur media väljer att framställa värdmodern kan en tolkning vara att värdmodern framställs ha möjlighet att ta en maktposition trots att tilltänkta föräldrarna är de som är huvudrollsinnehavare i processen. Medias framställning understryker att värdmodern innehar en viss makt då hon tar en annan maktposition gentemot de tilltänkta föräldrarna i processen (Börjesson och Rehn 2009, s. 19-25).

Media skildrar även en annan bild av värdmoderskapet och de tilltänkta föräldrarnas relation till värdmodern. "Att "hyra en livmoder" innebär inte bara att par med fertilitetsproblem kan få hjälp" (Svenska Dagbladet, 2012). Media har här valt att framställa en metafor kring värdmoderskapsprocessen i förhållande till de tilltänkta föräldrarna. En möjlig tolkning av framställningen är att värdmoderskapet och värdmodern blir en handelsvara, något som går att

hyra eller köpa. Att hon endast är till för att föda de tilltänkta föräldrarnas barn, på så sätt så skildras inte värdmoderskapsprocessen som en utmaning utan snarare som en byteshandel. Jönssons (2003, s. 17-22) forskning tyder på att värdmoderns skäl till att ingå i processen antingen är egoistiska eller ekonomiska och på så sätt kan metaforerna ändå skildra hur en del av verkligheten ser ut. Värdmodern framställs således som en central faktor i medias framställning och i värdmoderskapsprocessen.

Vidare återberättar även media om de tilltänkta föräldrarnas uppfattning kring att värdmoderskapet inte är reglerat i Sverige. "Man får donera organ, även sin livmoder, men man får inte låna ut den för att hjälpa någon som inte kan bära barn [...] (Mama, 2018).

I Sverige är det tillåtet att donera sin livmoder, men inte att låna ut den. Jag känner att om jag hade haft en fungerande livmoder hade det varit ett större beslut att donera den än att låna ut den (Göteborgsposten, 2017)

Här har media valt att framställa en jämförelse mellan organdonation och värdmoderskap. Media har även här makten att bestämma om hur människor uppfattar de tilltänkta föräldrarna och deras åsikter kring värdmoderskapsprocessen i Sverige (Börjesson & Rehn 2009, s. 15-16). När media skildrar jämförelsen mellan organdonation och värdmoderskap kan en tänkbar tolkning att de förenklar processen eftersom resterande skildring av processen inte är enkel utan det skildras som en kamp. Vidare kan medias makt i framställningen angående jämförelsen mellan organdonation och värdmoderskap vinkla bilden för människor hur processen verkligen är. Medias makt och framställning kan därmed ifrågasättas som bra eller dålig då det kan leda till konsekvenser gällande hur processen och de tilltänkta föräldrarna uppfattas (Börjesson & Rehn 2009, s. 15). En tolkning av jämförelsen är att värdmoderskapet inte hade framställts som en utmaning i media om processen hade varit tillåten i Sverige.

En annan central part i processen är själva barnet som i många fall beskrivs noggrant av media. Media framställer i vissa fall de tilltänkta föräldrarnas föreställningar kring att barnet ses som ett offer i processen.

Hon menar att det är ett stort problem att det tar så lång tid. - Innan barnet har medborgarskap och vårdnadshavare i Sverige är det statslöst, rättslöst och föräldralöst. Det blir en rättsosäker situation för alla parter. Vad händer till exempel om föräldrarna skulle omkomma innan närstående adoptionen gått igenom? Vi skrev ett testamente” (Göteborgsposten, 2017)

Barnet framställs som statslöst, rättslöst och föräldralöst. Media skildrar hur barnet blir ett offer i värdmoderskapsprocessen. Carone, Baiocco och Lingiardis (2017, s. 1875) resultat i deras studie visar att över 90% av de tilltänkta föräldrarna hade fått kämpa med känslor som rädslan att behöva överge barnet om de går bort. Att media förmedlar en offer-roll på detta sättet kan tolkas som att media vinklar situationen och om skildringen ger en rättvisande bild kan ifrågasättas eftersom det inte är alla artiklar som väljer att framställa barnet som ett offer i processen (Börjesson & Rehn 2009, s. 114-116). Eftersom media återberättar upplevelserna på det här sättet kan det leda till att människor får en viss uppfattning kring hur det kan tänkas kännas för barnet som kommer till via värdmoderskapet (Bergström & Boréus 2012, s. 18).

Media lägger även en tyngdpunkt på att beskriva barnen som har föds av värdmodern. Medias skildring av hur den långa och slitsamma kampen som föräldrarna har genomgått leder till att barnet ses som ett resultat. Barnen blir nu en del av de tilltänkta föräldrarnas vardag.

“Bosse tittar på tv-programmet “Babblarna” medan han rör rytmiskt på armarna och ger ifrån sig entusiastiska små tjut” (Helsingborgs Dagblad, 2017).

[...] men den här dagen är han hemma med Alice som nyss börjat förskolan och åkt på en av sina första rejäla dagisförkylningar. [...] 17 månader gamla Alice sitter med vid bordet och mellan intervjufrågorna sticker pappa Andreas till henne små bitar av en lussebulle. (Svenska Dagbladet, 2012)

Vi sitter i vardagsrummet där ett fotografi på äldsta dottern hänger på väggen. Idag är hon på förskolan, och lilla syster - ännu inte ett år gammal - snusar bredvid oss på soffan i sin förmiddagstupplur. [...] och kramar lillasyster, som yrvaken efter förmiddagsvilan kryper runt i soffan” (Mama, 2018)

Media skildrar hur en familjeidyll ser ut i de tilltänkta föräldrarnas kontext, föräldrarna är precis som vilka föräldrar som helst och familjen framställs att vara en vanlig “Svensson-familj”. Deras vardag är inte annorlunda i förhållande till andra människors vardag, trots att de har genomgått en lång process för att få barn. Media ger här en återberättelse som kan

tolkas vara ett försök till att skapa kunskap i det sociala sammanhanget som råder (Wennerberg 2010, s. 19). Att värdmoderskap inte ska ses som något kontroversiellt utan att barnen som kommer till via en värdmoder är precis som alla andra barn i Sverige.

7. Avslutande diskussion

I detta avsnitt diskuteras slutsatser utifrån studiens syfte, frågeställningar och analys. Dessutom belyses nya forskningsfrågor kring ämnet som har uppkommit under studiens gång. Syftet med studien var att undersöka hur värdmoderskapsprocessen framställs i media för att få en ökad förståelse för vilka ideal och utmaningar som konstrueras. Resultatet av studien visar på att det finns ett flertal ideal och utmaningar som konstrueras i det som media skildrar. Därmed fann vi även centrala faktorer i värdmoderskapsprocessen som framställdes av media, även om det fanns några artiklar som skiljde sig från mängden.

I likhet med resultat från tidigare forskning kring värdmoderskapet och tilltänkta föräldrar så visade studien på att media framställer värdmoderskapet som en process kantad av känslor, ekonomisk utsatthet och svåra rättsliga hinder. Studiens resultat skiljer sig inte märkbart i förhållande till den tidigare forskning inom ämnet med fokus på processen och tilltänkta föräldrar. Resultatet av vår studie har även likheter med tidigare forskning som har undersökt konstruktionen av värdmoderskap i internationella tidningar. Det framkom då att det juridiska systemet och fenomenet att köpa barn belystes av massmedia (Van den Akker et al 2016, s. 15-27). I vår studie lyfts juridiska hinder fram som omfattande, likaså framställningen av homosexuella män och par som väljer att genomgå värdmoderskapsprocessen. Vi fann även att välfärd och ekonomiska aspekter tog en stor plats i artiklarnas framställning, ofta i relation till medicinska aspekter kring värdmoderskapsprocessen och de tilltänkta föräldrarna. Denna studien visar i jämförelse till Van den Akkers studie att svensk media inte är lika selektiv i hur artiklarna påverkar läsarna.

Vi fann även en skillnad i framställningen och konstruktionen gällande skildringen av de olika familjekonstellationerna. Ensamstående män eller homosexuella skildrades på ett sätt som ifrågasätter deras förmåga till att vara föräldrar. Till följd av detta får ensamstående män och homosexuella försvara sin möjlighet och förmåga till att vara förälder. Att det framkom i artiklarna är inget förvånande då familjekonstellationen sedan tidigare har bestått av en kvinna och en man som har kunnat få barn på naturlig väg. Studien visade att det idag är mycket vanligare med olika sorters av familjekonstellationer bland annat homosexuella och ensamstående förälder, vilket leder till att stjärnfamiljer blir allt vanligare i dagens samhälle. Vidare behöver de olika familjekonstellationerna belysas ytterligare för att det inte ska framstå som något ovanligt. Samt framställdes det ett ideal om att föräldrar ska vara ett par heterosexuella snarare än homosexuella eller ensamstående män.

Utmaningar, ideal och centrala faktorer framkom genomgående i delar av analysen. Utmaningarna bestod främst av mötet med svenska myndigheter eftersom det finns en avsaknad lag, praxis och riktlinjer för hur processen ska hanteras. De tilltänkta föräldrarna framställs även ha en förmåga att hantera utmaningarna. En annan utmaning är den ekonomiska aspekten som även blir ett ideal och en central faktor i värdmoderskapsprocessen eftersom det är en stor del som uppmärksammas i medias framställning. Andra centrala faktorer som framkom i medias framställning var värdmodern och föräldrarna. Parterna skildrades på olika sätt vilket ledde till att de blev centrala faktorer men det skapas även ideal kring parterna. Medias framställning av värdmoderskapsprocessen ur de tilltänkta föräldrarnas perspektiv förmedlade därmed föreställningar kring hur processen ser ut och olika utmaningar, ideal skapas i kontexten eftersom media har en makthavande roll. Resultatet visar hur media rapporterar om utmaningarna i värdmoderskapsprocessen men samtidigt knyter ihop både positiva och negativa aspekter i ett försök att förmedla en rättvis och objektiv bild av processen.

En aspekt som framkom i bearbetningen av artiklarna men som inte tagits med i studien är medias information kring värdmoderskapet. I nästintill varje artikel fanns det grundläggande

information om vad värdmoderskap innebär samt vad som gällde i Sverige. På så sätt kan informationen och kunskap nå ut till flera människor i samhället. Vilket kan leda till att värdmoderskap är något som kommer normaliseras i samhället längre fram i tiden, om Sverige väljer att tillåta det.

Studien åskådliggör ett område som tidigare inte har knutits an till socialt arbete i Sverige på en särskilt omfattande nivå. Att undersöka värdmoderskapet ur andra perspektiv är därav intressant för att bilda en mer omfattande vetenskap kring området och de processer som omfattar värdmoderskapsprocessen. Föräldrar som genomgår eller genomgått processen i Sverige hade varit intressanta respondenter för en framtida undersökning, att få deras perspektiv på upplevelser och erfarenheter kan komplettera forskningen inom området.

Referenslista

Arvidsson, Anna, Sara Johnsdotter, Birgitta Essén (2015) *Views of Swedish Commissioning Parents Relating to the Exploitation Discourse in Using Transnational Surrogacy*. PLoS ONE 10 (5): e0126518.

Arvidsson, Anna. Sara Johnsdotter. Maria Emmelin & Birgitta Essén (2016) Gauging the interests of birth mother and child: a qualitative study of Swedish social workers experiences of transnational gestational surrogacy. *European Journal of Social Work*. 21 (1): 86-99.

Bagan-Kurluta. K (2017) Wombs for rent, outsourced pregnancies, baby farms - ethics and surrogate motherhood. *Progress in Health Sciences*. 7 (1): 193-198.

Berg Hulthén och Anna Nordqvist (2017) *Surrogat, Att bli och vara förälder*. RFSL. <https://www.rfsl.se/familj/att-%20bli-och-vara-foralder/surrogat/> (hämtad 2018-11-10).

Berger Hopf, Ella (2018) Antalet barn som föds med surrogat ser ut att bli fler än internationella adoptioner. *SVT*. 24 september. <https://www.svt.se/nyheter/granskning/ug/antalet-barn-som-fods-med-surrogat-ser-ut-att-bli-fler-an-internationella-adoptioner>. Hämtat 2018-10-05.

Bergström, Göran och Kristina Boréus (2012) *Samhällsvetenskaplig text och diskursanalys*. I: Bergström, Göran & Kristina Boréus (red.) (2012). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 2., [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Blake, Lucy, Nicola Carone, Elizabeth Raffanella, Jenna Slutsky, Anke A Ehrhardt, Susan Golombok (2017) Gay fathers' motivations for and feelings about surrogacy as a path to parenthood. *Human Reproduction*. 32(4): 860-867.

Burr, Vivien (2015) *Social constructionism*. Third edition. London: Routledge

Bratt Lejring, Elina (2017) De skaffade barn via surrogatarrangemang utomlands. *Göteborgsposten*. 19 november. <http://www.gp.se/nyheter/göteborg/de-skaffade-barn-via-surrogatarrangemang-utomlands-1.4844904>. Hämtat: 2018-10-11.

Bryman, Alan (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Upplaga 3

Börjesson, Mats & Alf Rehn (2009) *Makt*. 1. uppl. Stockholm: Liber

Carone, Nicola. Roberto Baiocco och Vittorio Lingiardi (2017) Single fathers by choice using surrogacy: why men decide to have a child as a single parent. *Human Reproduction*. 32 (9): 1871-1879.

Edelman, Murray (1988). *Constructing the political spectacle*. Chicago: University of Chicago Press

Engström, Kerstin, Jesper Enbom & Simon Lindgren (2012) Ett nytt medielandskap. I: Lindgren, Simon (red.) (2012). *Nya medier och kommunikation: makt och meningsskapande i den digitala tidsåldern*. 1. uppl. Malmö: Gleerups utbildning

Field, Martha. A (2014) Compensated surrogacy. *Washington Law Review*. 89 (4): 1155-1184.

Foucault, M., 1980. *Power/knowledge: selected interviews and other writings 1972-1977*. New York: Pantheon.

Foucault, M., 2008. *Diskursernas kamp*. Stockholm/Stehag: Symposion.

Gubrium, Jaber F. & James A Holstein. (1997) *The new language of qualitative method*. New York, N.Y.: Oxford University Press

Hiesh, Hsiu-Fang & Sarah. E Shannon (2005) Three Approaches to Qualitative Content Analysis. *Qualitative health research*. 15 (9): 1277-1288.

Holstein, James A. & Jaber F Gubrium. (red.) (2008) *Handbook of constructionist research*. New York: Guilford Press

Jönsson, Kutte (2003) *Det förbjudna mödrskapet: en moralfilosofisk undersökning av surrogatmödrskap*. Diss. Lund: Univ., 2003.

Kleinpeter, Christine B (2002) Surrogacy: the parents story. *Psychological Reports*. 9 (1): 201-219.

Kohl, Sebastian och Kristina Boréus (2012) Innehållsanalys. I: Bergström, Göran & Kristina Boréus (red.) (2012). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 2., [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Krastev, Radoy och V Miltev (2017) Altruistic Surrogacy – Ethical Issues and Demographic Differences in Public Opinion. *Acta Medica Bulgarica*. 44 (2): 44-48.

Lukes, Steven (2008). *Maktens ansikten*. [Ny utök. utg.] Göteborg: Daidalos

Motion 2016/17:1506. Vårdmödraskap i Sverige. Riksdagsmotion av Sofia Arkelsten

Motion 2017/18:4123. Modernare regler om assisterad befruktning och föräldraskap. Riksdagsmotion av Barbro Westerholm m.fl.

Nilsson (2014). *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*. 2., [utök. och uppdaterade] uppl. Malmö: Gleerup.

Nišić, Vanja & Plavšić, Divna (2017). The role of media in the construction of social reality. *СОЦИОЛОШКИ ДИСКУРС*. 4. 10.7251/SOCEN1407073N.

Orr, Elizabeth, Susan M Jack, Wendy Sword, Sandra Ireland & Lois Ostolosky (2017). Understanding the Blogging Practices of Women Undergoing In Vitro Fertilization (IVF): A Discourse Analysis of Women's IVF Blogs. *The qualitative report*. 22 (8): 2206-2230.

Papaligoura, Zaira, Danai Papadatou, Thalia Bellali (2015) Surrogacy: The experience of Greek commissioning women. *Women and birth*. 28 (4): 110-118.

Prop. 2017/18:155. Modernare regler om assisterad befruktning och föräldraskap.

SFS 1949:381. *Föräldrabalken*.

SMER kommentarer (2014) *Handel med ägg, njurar och kommersiella surrogat- moderskap*. Stockholm: SMER. <http://www.smer.se/wp-content/uploads/2014/04/Smer-kommentarer-organhandel-rev.pdf>

SMER rapport (2013) *Assisterad befruktning – etiska aspekter*. Stockholm: Socialdepartementet. Tillgänglig online: http://www.smer.se/wp-content/uploads/2013/02/Smer_rapport_2013_1_webb.pdf. Hämtat: 2018-11-11.

Socialhögskolan vid Lunds Universitet (2018) *Råd och anvisningar för uppsatsarbete*. Lund: Lunds Universitet

Socialstyrelsens yttrande 2016-06-14 ”Olika vägar till föräldraskap” SOU 2016:11. (Dnr

10.1-8599/2016.) Tillgänglig:<https://www.socialstyrelsen.se/SiteCollectionDocuments/remissvar-olika-vagar-till-foraldraskap-2016-06-14.pdf>. Hämtat: 2018-11-11.

SOU 2016:11. *Olika vägar till föräldraskap*. Slutbetänkande av utredningen om utökade möjligheter till behandling av ofrivillig barnlöshet.

Stoll, Jane (2013) *Surrogacy arrangements and legal parenthood: Swedish law in a comparative context*. Diss. Uppsala : Uppsala universitet, 2013.

Svedmark, Eva (2012) Att skydda individen från skada: en forskningsetisk balansakt. I: Kalman, Hildur & Veronica Lövgren (red.) (2012). *Etiska dilemman: forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups.

Swärd, Hans och Bengt Starrin (2006). Makt och socialt arbete. I: Meeuwisse, Anna, Sune Sunesson & Hans Swärd (red.) (2006). *Socialt arbete: en grundbok*. 2., [rev. och utök.] utg. Stockholm: Natur och kultur

TT (2018) Regeringen säger nej till surrogatmödraskap. *SVT nyheter inrikes*. 1 februari. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/regeringen-sager-nej-till-surrogatmodraskap>. Hämtat: 2018-11-09.

Van den Akker, O, P Fornek, E Blyth & L Frith (2017). 'This neo-natal ménage à trois': British media framing of transnational surrogacy. *Journal of Reproductive and infant psychology*. 34 (1): 15-27.

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer – inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*.

Wennerberg, Søren Barlebo (2010) *Socialkonstruktivism: positioner, problem och perspektiv*. 2. uppl. Malmö: Liber

Rättsfall

NJA 2006 s.505

Svea Hovrätt 2018-01-23/mål nr T 5424-17

Bilaga 1: Artiklar

Alex, Mikaela (2018) Michael Bindefeld om surrogatresan: "Gör det inte om man inte har en stark längtan". *MåBra* den 19 februari 2018. <https://www.mabra.com/michael-bindefeld-om-surrogatresan-gor-det-inte-om-man-inte-har-en-stark-langtan/>. Hämtat 2018-11-12.

Bratt Lejring, Elina (2018) De skaffade barn via surrogatarrangemang utomlands. *Göteborgsposten* den 19 november 2017. <http://www.gp.se/nyheter/göteborg/de-skaffade-barn-via-surrogatarrangemang-utomlands-1.4844904>. Hämtat: 2018-11-12.

Clason, Sofia (2017) Mattias vill skaffa barn - med hjälp av surrogatmamma. *Metro* den 30 juli 2017. <https://www.metro.se/artikel/mattias-vill-skaffa-barn-med-hjalp-av-surrogatmamma>. Hämtat: 2018-11-12.

Edgren, Sofia (2018) De bestämde sig för att bilda familj på första dejten. *Dagens Nyheter* den 27 juni 2018. Hämtat via Retriever: 2018-11-12.

Forsberg, Malin (2013) Kämpade för att få bli föräldrar till egna barn. *Expressen* den 25 augusti 2013. <https://www.expressen.se/kvallsposten/kampade-for-att-fa-bli-foraldrar-till-egna-barn/>. Hämtat: 2018-11-12.

Funemyr, Frida (2018) Vår längtan efter barn visste inga gränser!. *Hemmets Journal*, den 6 juli 2018.
<https://www.hemtrevligt.se/hemmetsjournal/artiklar/artiklar/20180706/var-langtan-efter-barn-visste-inga-granser/>. Hämtat: 2018-11-12.

Horvatovic, Iva (2016) Dyr process för att få barn. *SVT Nyheter* den 24 februari 2016. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/dyr-process-for-att-fa-barn>. Hämtat: 2018-11-12.

Kangro, Oscar (2017) Surrogatmamma hjälpte barnlängtande par att nå familjebarn. *Helsingborgs Dagblad* den 4 september 2017. <https://www.hd.se/2017-09-04/surrogatmamma-hjalpte-barnlangtande-par-till-familjelycka>. Hämtat: 2018-11-12.

Lagerblad, Anna (2012) "Surrogatmamman gjorde det möjligt för oss att bilda familj". *Svenska Dagbladet*, den 31 december 2012. <https://www.svd.se/surrogatmamman-gjorde-detmojligt-for-oss-att-bilda-familj>. Hämtat: 2018-11-12.

Lallerstedt, Siri (2018) Emma, 37, föddes sin systems barn: "En självklarhet". *Expressen Göteborgs-Tidningen* den 17 augusti 2018. <https://www.expressen.se/gt/emma-37-fodde-sin-systems-barn-en-sjalvklarhet/>. Hämtat: 2018-11-12.

Lennen Merckx, Josefin (2016) Nybliven pappa kritisk till surrogatförmedlarna. *SVT Nyheter* den 26 oktober 2016. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/nybliven-pappa-kritisk-till-surrogatformedlarna> . Hämtat: 2018-11-12.

Markiewicz, Katarina (2016) Surrogatmamma födde svenska Lindas barn. *Året runt* den 24 februari 2016. <https://www.aret runt.se/svart-reumatiska-linda-en-annan-kvinna-fodde-mitt-barn/>. Hämtat: 2018-11-12.

Mårtensson, Ronja (2016) Erik och Johan skaffade barn med surrogatmamma. *Svenska Dagbladet* den 23 februari 2016. Hämtat via Retriever: 2018-11-12.

Norman, Lina (2018) Makarnas dröm gick i uppfyllelse tack vare surrogatmamma. *Allers* den 26 juni 2018. <https://www.allers.se/makarna-fick-barn-tack-vare-surrogatmamma/>. Hämtat: 2018-11-12.

Ottosson, Philip (2018) Homo-pappa genom surrogat. *QX* den 4 juli 2018. <https://www.qx.se/livsstil/livet/29533/homo-pappa-genom-surrogat/>. Hämtat: 2018-11-12.

Radikova, Maria (2018) Carolina föddes utan livmoder - fick barn genom en surrogatmamma. *Mama* den 17 mars 2018. <https://mama.nu/gravid-forlossning/carolina-foddes-utan-livmoder-fick-barn-via-en-surrogatmamma/>. Hämtat: 2018-11-12.

Rundgren, Maria (2015) Sabina Dufberg: Vi fick barn genom surrogatmamma. *Hemmets*, den 21 april 2015. <https://www.hemmets.se/vi-fick-barn-med-hjalp-av-en-surrogatmamma/>.

Stadler, Lena (2013) Anders döttrar folkbokfördes som föräldralösa. *Helsingborgs Dagblad* den 7 juni 2013. <https://www.hd.se/2013-06-07/anders-dottrar-folkbokfordes-som-foraldralosa>. Hämtat: 2018-11-12.

Stadler, Lena (2018) Ensamma pappan utmanar mamma-monopolet. *Helsingborgs Dagblad* den 10 juli 2018. <https://www.hd.se/2018-07-10/ensamma-pappan-utmanar-mamma-monopolet>. Hämtat: 2018-11-12.